

Handreiking Bbz

Wegwijzer voor de uitvoering van
ondersteuning voor zelfstandigen

Versie 3a

Voorwoord

Begin maart 2020 kon niemand vermoeden hoe de wereld er een maand later uit zou zien, en hoe anderhalf jaar later. Het leven is voor iedereen anders geworden. Veel zelfstandig ondernemers hebben roerige tijden meegemaakt, sommigen deden het ondanks de maatregelen goed, anderen hadden en hebben het zwaar. Voor hen zijn er speciale regelingen als de NOW en de Tozo. Maar deze regelingen houden binnenkort op. Een deel van de ondernemers zal dan nog niet financieel gezond (genoeg) zijn en ondersteuning nodig hebben. Zij kunnen een beroep doen op de gemeente en aanspraak maken op een uitkering of een lening voor zelfstandigen.

Al sinds 2004 bestaat het huidige Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) en al vele ondernemers, kleine en grotere, zijn hiermee geholpen. De komende periode zal het Bbz hard nodig zijn om de ondernemers die het na de Tozo nog niet redden, te ondersteunen. Gemeenten moeten zich voorbereiden op een grotere toestroom en meer Bbz-aanvragen dan voorheen. Om deze toename zowel op dat moment als in de verdere toekomst te kunnen verwerken zijn digitalisering én het vergroten van expertise en personele inzet voor gemeenten noodzakelijk. PPO Nederland geeft hier invulling aan met het project 'Innovatie en professionalisering Bbz', samen met onder andere VNG Realisatie, Divosa en Stimulansz, en in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Deze handreiking Bbz is onderdeel van dit project en biedt een praktisch en zo volledig mogelijk overzicht van de toepassing van het Bbz 2004. De handreiking dient als informatiebron en naslagwerk voor nieuwe en ervaren Bbz-medewerkers. Ook geeft de handreiking handvatten en inspiratie voor beleidskeuzes en uitvoering.

De handreiking is een groeidocument. In deze versie 3a zijn de tijdelijke aanpassingen in het Bbz in het 4^e kwartaal van 2021 en het 1^e kwartaal van 2022 opgenomen. Deze informatie is gebaseerd op de AMvB Transitie Bbz die eind september gepubliceerd is en de Kamerbrief Steunpakket in het eerste kwartaal van 2022, van 14 december 2022. Ook is de wijziging van 22 december met betrekking tot de terugwerkende kracht verwerkt, en zijn de bedragen die gelden per 1 januari 2022 vermeld.

Heeft u vragen, opmerkingen of tips naar aanleiding van deze handreiking? Laat het ons weten!

PPO Nederland en Stimulansz
December 2021

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3
Leeswijzer	5
1 Wat is het Bbz?	6
1.1 Doel van het Bbz	6
1.2 Doelgroepen in het Bbz	6
1.3 Bedrijfskapitaal en uitkering voor levensonderhoud	7
1.4 Zelfstandig ondernemer volgens het Bbz	8
1.5 Bbz en Participatiewet	9
1.6 Bbz en Tozo	9
1.7 Bbz en IOAZ	10
1.8 Informatiebronnen Bbz, ondersteuning en scholing	10
2 Bbz na de Tozo	12
2.1 Overeenkomsten en verschillen	12
2.2 Voorsorteren op de overgang van Tozo naar Bbz	13
2.3 Aanvraag Bbz en levensvatbaarheidsonderzoeken na de Tozo	14
2.4 Tijdelijke aanpassingen in het 4 ^e kwartaal 2021 en het 1 ^e kwartaal 2022	15
3 Aanvraag Bbz en beoordeling	21
3.1 Criteria doelgroepen in het Bbz	21
3.2 Uitsluitingsgronden	22
3.3 Doelgroepen	23
3.4 Herstart van een onderneming	24
3.5 Voorliggende voorzieningen	25
3.6 Vaststelling vermogen	27
3.7 Levensvatbaarheid	29
3.8 Rapportage	30
3.9 Afwijzingsgronden	32
4 Het beheertraject Bbz	34
4.1 Vaststelling leenbijstand	34
4.2 Definitieve vaststelling netto-inkomen	35
4.3 Fiscale afhandeling van de vaststelling leenbijstand	40
4.4 Kredietbestedingscontrole bedrijfskapitaal	43
4.5 Vaststelling rentereductie voor jaar t+1 en t+2	44
4.6 Niet (meer) voldoen aan betalingsverplichtingen	48
4.7 De terugvordering	52

5	Beleidsmatige mogelijkheden	53
5.1	Levensvatbaarheidsonderzoeken wel of niet uitbesteden	53
5.2	Termijnen van uitkering bij een startende zelfstandige	54
6	Digitalisering	56
	Begrippenlijst	58
	Colofon	60
	Over Stimulansz	61

Leeswijzer

Deze handreiking is als volgt opgebouwd:

- **Wat is het Bbz?**
Een korte inleiding in het Bbz, het doel van de regeling, de doelgroepen en de verhouding tussen het Bbz en de Participatiewet, de IOAZ en de Tozo.
- **Bbz na de Tozo en andere ondersteuning**
Over de verschillen en overeenkomsten tussen de Tozo en het Bbz, ondersteuning van ondernemers die uit de Tozo komen en de overstap van (een deel) van deze groep naar het Bbz. Ook gaat dit hoofdstuk uitgebreid in op de tijdelijke aanpassingen van het Bbz in het 4^e kwartaal van 2021.
- **Aanvraag Bbz en beoordeling**
Over het aanvraagproces, de beoordeling of de zelfstandige tot een van de doelgroepen behoort, de criteria die getoetst moeten worden, de uitsluitingsgronden en de interne en externe voorliggende voorzieningen die moeten worden bekeken en vastgesteld. Ook komen de levensvatbaarheidstoets, de rapportage en de afwijzingsgronden aan bod.
- **Het beheertraject Bbz**
De diverse vaststellingen worden in dit hoofdstuk behandeld: de vaststelling leenbijstand, rentereductie en keuzejaar. Ook komt de kredietbestedingscontrole aan bod en wat te doen als er niet wordt voldaan aan de betalingsverplichtingen.
- **Beleidsmatige mogelijkheden**
Welke mogelijkheden heeft de gemeente voor eigen beleidskeuzes? Enkele beleidsvraagstukken worden in de hoofdstuk behandeld.
- **Digitalisering**
Over hoe de gemeente zich digitaal goed kan voorbereiden op de groep ondernemers die na de Tozo een aanvraag Bbz zullen doen, en welke middelen daarvoor beschikbaar zijn.
- **Begrippenlijst**
In deze handreiking komen veel begrippen voor die niet voor iedere lezer direct duidelijk zullen zijn. Deze begrippen worden achterin de handreiking uitgelegd.

NB: Waar in deze handreiking 'hij' staat wordt ook 'zij' bedoeld, en waar 'zijn' staat ook 'haar'.

1 Wat is het Bbz?

Het [Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004](#) (Bbz) is een vangnetregeling voor zelfstandig ondernemers met financiële problemen. Het Bbz is een aanvullende regeling op de Participatiewet (Pw). De gemeenten voeren het Bbz uit.

In het Bbz is onder andere vastgelegd wie in aanmerking komen en welke vormen van bijstand mogelijk zijn. Het Bbz kent verschillende doelgroepen en 2 vormen van bijstand: een bedrijfskapitaal en een uitkering voor levensonderhoud. De invulling van de mogelijkheden aan bijstand verschilt per doelgroep. Naast het Besluit heeft de gemeente ruimte voor een eigen invulling van een aantal beleidsonderdelen en de uitvoering van het Bbz. Deze beleidskeuzes worden vastgelegd in gemeentelijke beleidsregels.

1.1 Doel van het Bbz

Het doel van het Bbz is de zelfstandig ondernemer in staat te stellen om met zijn onderneming of zelfstandig beroep (weer) genoeg te verdienen zodat hij in zijn eigen onderhoud kan voorzien. Het Bbz biedt aan de gevestigde ondernemer met financiële problemen een bestaansminimum als er geen andere optie is (het vangnet), en aan de startende ondernemer een financiële basis om een bedrijf te starten (re-integratievoorziening).

Maar het Bbz is meer dan alleen geld. Elke ondernemer die voor het Bbz in aanmerking komt, krijgt advies en begeleiding om van zijn bedrijf of zelfstandig beroep (weer) een financieel gezonde en levensvatbare onderneming te maken of om het bedrijf op verantwoorde wijze te beëindigen. Uitgangspunten van het Bbz (en de Participatiewet) zijn zelfredzaamheid en de eigen verantwoordelijkheid hierbij. De ondernemer is er zelf verantwoordelijk voor om met zijn bedrijf of zelfstandig beroep genoeg te verdienen om van te kunnen leven. Als dat niet lukt, kan de gemeente de ondernemer hierbij tijdelijk ondersteunen met de voorzieningen uit het Bbz.

1.2 Doelgroepen in het Bbz

Het Bbz onderscheidt de volgende groepen zelfstandigen:

- **gevestigde zelfstandigen:** dit zijn ondernemers met een levensvatbaar bedrijf die door omstandigheden tijdelijk niet in hun levensonderhoud kunnen voorzien of een tijdelijk

financieringsprobleem hebben. Zij kunnen in aanmerking komen voor bedrijfskapitaal en/of een uitkering voor levensonderhoud;

- **beëindigende zelfstandigen:** deze ondernemers hebben een niet (meer) levensvatbaar bedrijf en kunnen hiermee niet meer in hun levensonderhoud voorzien. Zij kunnen tijdens de periode waarin zij hun bedrijf beëindigen een uitkering voor levensonderhoud krijgen, zodat de zaken goed afgerond kunnen worden;
- **oudere zelfstandigen:** dit zijn ondernemers geboren vóór 1 januari 1960 met een niet meer levensvatbaar bedrijf. Hiermee verdienen zij niet meer voldoende om in hun levensonderhoud te voorzien, maar zij willen (nog) niet met het bedrijf stoppen. Oudere zelfstandigen hebben eventueel recht op bedrijfskapitaal en/of een uitkering voor levensonderhoud;
- **startende zelfstandigen:** dit kunnen starters zijn die vanuit een WW-uitkering of PW-uitkering starten met een eigen bedrijf of zelfstandig beroep. Belangrijkste voorwaarden zijn dat het bedrijf rechtmatig kan worden gevestigd en naar verwachting levensvatbaar is. Startende zelfstandigen kunnen in aanmerking komen voor bedrijfskapitaal en/of een uitkering voor levensonderhoud.

Voor meer informatie over deze groepen zelfstandigen, zie [§ 3.3](#).

1.3 Bedrijfskapitaal en uitkering voor levensonderhoud

Bedrijfskapitaal

De zelfstandige kan een (meestal rentedragende) lening krijgen voor bedrijfskapitaal. Die kan nodig zijn om het bedrijf of zelfstandig beroep op te bouwen of voor de voortzetting op langere termijn. Of om kortlopende schulden te herfinancieren. Een voorwaarde voor het bedrijfskapitaal is dat het bedrijf of zelfstandig beroep (na de bijstandsverlening) levensvatbaar is en voortgezet kan worden. Om die reden komt een zelfstandige die zijn bedrijf beëindigt niet in aanmerking voor een bedrijfskapitaal. Voor oudere zelfstandigen geldt geen levensvatbaarheidseis, wel een inkomenseis. De maximale hoogte van het bedrijfskapitaal verschilt per doelgroep (zie tabel 1). De rente op de lening bedraagt 8% per jaar en de looptijd is maximaal 10 jaar.

Het bedrijfskapitaal wordt aan de zelfstandige(n) verstrekt, niet aan het bedrijf. Hierbij geldt dat de lening wel zakelijk besteedt moet worden (en daarmee bij belastingaangifte de rente aftrekbaar is als zakelijke kosten). Bij een bedrijf met rechtspersoonlijkheid (bv, vof, maatschap o.a.) zijn ook medevennoten hoofdelijk aansprakelijk voor het nakomen van de verplichtingen die verbonden zijn aan dit bedrijfskapitaal, en ook de eventuele partner van de zelfstandige aan wie de lening is verstrekt en een vertegenwoordiger van de onderneming met rechtspersoonlijkheid. Zij moeten allen de akte van geldlening (schuldbekentenis) tekenen.

Tabel 1: Maximale bedragen voor bedrijfskapitaal Bbz

Maximale bedragen bedrijfskapitaal 2022	
Maximale lening voor bedrijfskapitaal aan gevestigde zelfstandige (art. 20 lid 1 Bbz)	€ 212.147
Bedrijfskapitaal om niet aan gevestigde zelfstandige (art. 22 Bbz)	€ 10.607
Maximale lening voor bedrijfskapitaal aan beginnende zelfstandige (art. 24 Bbz)	€ 39.057
(Bruto) Inkomenseis oudere zelfstandige voor uitkering levensonderhoud (art. 25 Bbz)	€ 8.425
Bedrijfskapitaal aan oudere zelfstandige (art. 26 Bbz)	€ 10.607

Uitkering voor levensonderhoud

De zelfstandige kan een uitkering voor levensonderhoud krijgen als het gezinsinkomen tijdelijk

ontoereikend is. Hiervan kan bijvoorbeeld sprake zijn als gevolg van ziekte, tijdelijke arbeidsongeschiktheid, uitzonderlijke weersomstandigheden, bij de opbouw van het bedrijf in de startfase of de afwikkeling van het bedrijf in de beëindigingsfase. De uitkering kan voor 12 maanden worden toegekend. Deze termijn kan met maximaal 24 maanden worden verlengd als de oorzaak van de behoefte aan bijstand voortkomt uit externe omstandigheden en deze omstandigheden van tijdelijke aard zijn.

Tabel 2: Normbedragen levensonderhoud Bbz (Participatiewet)

Gezinssituatie	Norm per 1-1-2022
Alleenstaanden en alleenstaande ouders van 21 tot AOW-leeftijd	€ 1.091,71
Alleenstaanden en alleenstaande ouders van 18 tot 21 jaar	€ 269,51
Gezin, aanvrager en partner ouder dan 21, jonger dan AOW-leeftijd	€ 1.559,58
Gezin, 1 partner 21 tot AOW-leeftijd, 1 partner 18 tot 21 jaar, geen kinderen	€ 1.049,30
Gezin, 1 partner 21 tot AOW-leeftijd, 1 partner 18 tot 21 jaar, wel kinderen	€ 1.361,22
Gezin, 1 partner 21 tot AOW-leeftijd, 1 partner AOW-leeftijd	€ 1.642,54
Gezin, beiden 18 tot 21 jaar, geen kinderen	€ 539,02
Gezin, beiden 18 tot 21 jaar, wel kinderen	€ 850,94

De normbedragen van de uitkering voor levensonderhoud komen overeen met die van de Participatiewet. Deze normbedragen, vermogensgrenzen en maximale leningen bedrijfskapitaal worden ieder half jaar gepubliceerd in de [Normenbrief](#) van het Ministerie van SZW.

De uitkering vult het eigen inkomen van de ondernemer en eventuele partner, uit bedrijf en andere inkomstenbronnen, aan tot de geldende bijstandsnorm (zie tabel 2). Het uitgangspunt is dat de uitkering voor levensonderhoud als renteloze geldlening wordt verstrekt. Na afloop van het boekjaar en na ontvangst van de jaarcijfers moet de renteloze geldlening definitief worden vastgesteld ([zie § 4.1 Vaststelling leenbijstand](#)).

1.4 Zelfstandig ondernemer volgens het Bbz

Om als gevestigde ondernemer in aanmerking te komen voor een bedrijfskapitaal en/of een uitkering voor levensonderhoud moet de aanvrager voldoen aan de definitie van zelfstandig ondernemer uit het Bbz. Volgens de begripsomschrijving in artikel 1b van het Bbz is een zelfstandige een belanghebbende die:

- ouder is dan 18 jaar en de AOW-leeftijd nog niet heeft bereikt;
- minimaal 1.225 uur per jaar werkzaam is in het eigen bedrijf of zelfstandig beroep;
- het bedrijf in Nederland uitoefent;
- alle vereiste vergunningen en/of diploma's heeft;
- volledige zeggenschap in dat bedrijf of zelfstandig beroep heeft en de financiële risico's daarvan draagt (eventueel samen met partners met wie het bedrijf of zelfstandig beroep wordt uitgeoefend).

In [§ 3.1](#) worden deze criteria nader toegelicht.

Meer informatie

Zelfstandigen die willen weten of zij voor het Bbz in aanmerking komen, kunnen een indicatie krijgen door de vragenlijst op [KrijgikBbz.nl](#) in te vullen.

Meer informatie kan de ondernemer ook vinden op de websites van:

- [Kamer van Koophandel](#)
- [Ondernemersplein.nl](#)
- [Belastingdienst.nl/ondernemers](#)

1.5 Bbz en Participatiewet

Relatie Bbz en Participatiewet

Het Bbz is een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) met een wettelijke grondslag in de Participatiewet. [Artikel 78f Participatiewet](#) bevat deze wettelijke grondslag voor de bijstandverlening aan zelfstandigen. Dat betekent dat als basis de Participatiewet geldt, maar dat voor zelfstandigen nadere regels gelden. Artikel 78f PW bevat een opsomming van de artikelen en de paragrafen waarvan bij zelfstandigen kan worden afgeweken.

Achtergrond van het Bbz 2004

Het huidige Besluit bijstandverlening zelfstandigen is in 2004 met de komst van de toenmalige Wet werk en bijstand (WWB) ingevoerd. Het is ontstaan uit het oude Bbz, dat onder de Algemene bijstandswet (Abw) viel. Het Bbz 2004 bevat de bepalingen voor zelfstandig ondernemerschap afkomstig uit de Abw, die niet meer in de WWB werden opgenomen. De WWB ging in 2015 over in de Participatiewet (PW).

Het Bbz 2004 zou oorspronkelijk maar 1 of 2 jaar meegaan. Het was de bedoeling dat er een nieuwe wet voor zelfstandigen zou komen, maar tot op heden is die er nog niet. Vanwege het tijdelijke karakter van het Bbz 2004, is toen slechts [een beknopte algemene toelichting](#) op de indeling gemaakt en is er lange tijd ook vrijwel niets gewijzigd aan het Bbz.

Per 1 januari 2020 is het Bbz 2004 op enkele punten aangepast. Zo is de instroom van oudere zelfstandigen nu beperkt tot zelfstandigen die geboren zijn vóór 1960, waarmee deze Bbz-doelgroep op termijn zal verdwijnen. Binnenschippers moeten nu een aanvraag doen in hun woongemeente, en niet meer in een van de 9 destijds hiervoor aangewezen centrumgemeenten. Daarnaast zijn er aanpassingen in het keuzejaar, in de verstrekking van bedrijfskapitaal en een uitkering levensonderhoud naast elkaar en in de financieringssystematiek van het Bbz. Zie voor meer informatie over deze wijzigingen en de mogelijkheden in de uitvoering de handreiking *Wijzigingen in het Bbz per 2020* van Stimulansz.

In de handreiking die u nu leest wordt uitgegaan van het Bbz zoals dat geldt sinds 1 januari 2020.

1.6 Bbz en Tozo

Relatie Tozo en Bbz

De Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) is (met terugwerkende kracht) op 1 maart 2020 in werking getreden. De Tozo is een van de noodregelingen voor ondernemers, bedoeld om hen financieel te ondersteunen tijdens de coronacrisis. De Tozo is vastgelegd in een [Algemene Maatregel van Bestuur \(AMvB\) Tozo](#), 'hangt' wettelijk gezien onder de Participatiewet en is gebaseerd op het Bbz. Naast de AMvB is er ook een [Regeling Tozo \(Trozo\)](#) met enkele aanvullingen op de Tozo.

De voorwaarden om in aanmerking te komen voor de Tozo zijn in de basis dezelfde als die voor het Bbz, plus nog enkele aanvullende voorwaarden. Zo moeten de financiële problemen van de zelfstandige veroorzaakt zijn door de coronacrisis (art. 2 Tozo). De zelfstandige moet dit verklaren bij de aanvraag. De Tozo is hiermee uitdrukkelijk niet bedoeld voor startende ondernemers.

De Tozo kent net als het Bbz een uitkering voor levensonderhoud die het inkomen van de ondernemer en eventuele partner (vanaf Tozo 2) aanvult tot de van toepassing zijnde bijstandsnorm, en een lening voor bedrijfskapitaal (tot een maximumbedrag van € 10.157).

Achtergrond van de Tozo

De Tozo is een onderdeel van het [economisch steun- en herstellepakket](#) van de overheid. Ook de NOW, de TVL, de TONK en andere regelingen zijn onderdeel van dit pakket.

Oorspronkelijk zou de Tozo gelden van 1 maart 2020 tot 1 juni 2020 (Tozo 1). Deze periode bleek veel te kort. Net als de overige regelingen uit het steunpakket is de Tozo inmiddels meerdere keren verlengd. Tozo 4 duurde tot 1 juli 2021 en Tozo 5 tot 1 oktober 2021.

Na de Tozo is deel van de ondernemers met een op zich wel levensvatbaar bedrijf of beroep, financieel nog niet op orde. Met name die groep kan voor het Bbz in aanmerking komen.

Handreiking Tozo en Toolkit

Zie voor meer informatie over de Tozo en de uitvoering hiervan de Handreiking Tozo. Deze maakt deel uit van de Toolkit Tozo. De Toolkit biedt ook modelaanvraagformulieren, modelbeschikkingen, diverse beleids- en uitvoeringsdocumenten voor o.a. controle achteraf en financiële verantwoording, en een uitgebreide rubriek Vragen & Antwoorden. De Toolkit Tozo wordt samengesteld door en is te vinden op de websites van:

- [VNG](#),
- [Divosa](#),
- [het Ministerie van SZW](#), en
- [Stimulansz](#).

1.7 Bbz en IOAZ

Naast het Bbz is er voor oudere zelfstandigen die hun bedrijf willen beëindigen nog een andere mogelijkheid. Zij kunnen gebruikmaken van de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ). Bij de IOAZ-regeling blijft het vermogen van de zelfstandige deels buiten beschouwing.

Om in aanmerking te komen voor de IOAZ moet de ondernemer:

- 55 jaar of ouder zijn, maar de AOW-leeftijd nog niet hebben bereikt;
- direct voorafgaand aan de aanvraag ten minste 3 jaar onafgebroken een bedrijf of zelfstandig beroep in Nederland hebben uitgeoefend, en in de 7 jaar daarvoor als zelfstandige in Nederland of in loondienst hebben gewerkt;
- 1.225 uur of meer per jaar in het eigen bedrijf hebben gewerkt. Als de partner ook meewerkte in het bedrijf geldt voor de aanvrager minimaal 875 uur per jaar en voor de partner minimaal 525 uur;
- de laatste 3 jaar minder dan € 27.021 bruto gemiddeld per jaar met zijn bedrijf of beroep hebben verdiend. En voor de toekomst is de verwachting dat de inkomsten minder dan ongeveer € 27.597 bruto per jaar zullen zijn (bedragen 2022). Hierbij worden ook eventuele inkomsten uit werk in loondienst gerekend.

De ondernemer moet de aanvraag voor een IOAZ-uitkering indienen voordat hij het bedrijf beëindigt. Na de aanvraag heeft hij hiervoor maximaal 1,5 jaar (18 maanden) de tijd. In deze periode kan de ondernemer eventueel een uitkering op grond van het Bbz krijgen. Na de bedrijfsbeëindiging kan de ondernemer een IOAZ-uitkering ontvangen tot hij de AOW-leeftijd heeft bereikt.

1.8 Informatiebronnen Bbz, ondersteuning en scholing

Informatie en ondersteuning

Over de regeling Bbz in het algemeen is voor gemeenten al veel informatie beschikbaar. Ook bieden enkele organisaties verschillende soorten ondersteuning bij de uitvoering van het Bbz. Hieronder (een deel van) dit landelijke aanbod aan informatie en ondersteuning:

- [Divosa: Bijstand voor zelfstandigen](#) – actualiteiten, achtergrondinfo, werkwijzers (gratis). Divosa organiseert jaarlijks een Bbz-congres;
- [IMK Helpdesk Bbz](#) – uitleg bij begrippen en wetsartikelen (gratis te raadplegen, verdere dienstverlening betaald);
- [PPO Nederland](#) – samenwerkingsverband van gemeenten, handreikingen (gratis);
- [Schulinck Kennisbank en Helpdesk Participatiewet en Bbz](#) – juridische en praktische informatie en ondersteuning (abonnement);
- [Stimulansz Kennisbank en Helpdesk Participatiewet en Bbz](#) – praktische en juridische informatie, ondersteuning, handreikingen en modelbeschikkingen (abonnement);

- [Stimulansz Platform Bbz](#) - actualiteiten, casuïstiek, netwerk, 3 bijeenkomsten per jaar (abonnement).

Scholing en opleidingen Bbz

Een actueel overzicht van verschillende soorten scholing en opleidingen op het gebied van het Bbz vindt u op de website van [PPO Nederland](#).

Landelijke samenwerkingspartners Bbz

- [Ondernemers Klankbord \(OKB\)](#)
- [Kamer van Koophandel \(KVK\)](#)
- [Qredits](#)
- Diverse banken, zoals Rabobank, ABN Amro, ING, Volksbank
- [Over Rood](#) (voor ondernemers met schulden)

2 Bbz na de Tozo

In dit hoofdstuk komt de overgang van Tozo en andere ondersteuning uit het noodpakket naar het Bbz aan de orde. Waar loopt de gemeenten tegenaan als ondernemers na de Tozo Bbz aanvragen?

2.1 Overeenkomsten en verschillen

TOZO

OVEREENKOMSTEN EN VERSCHILLEN

BBZ

VOOR
WIE?

ZELFSTANDIGE MET GEZINSINKOMEN
ONDER BIJSTANDSNIVEAU:

- LEEFTIJD: 18 - AOW-LEEFTIJD
- VOLDOET AAN WETTELIJKE EISEN
- URENCRITERIUM
- VOLLEDIGE ZEGGENSCHAP

(NOG) GEEN
TOEGANG

- UITSLUITINGSGRONDEN
ART. 13 P-WET
(ZOALS DETENTIE)
- EERST VOORLIGGENDE
VOORZIENINGEN BENUTTEN

INSCHRIJVING KVK VOOR/OP
17 MRT 2020
INKOMSTENDALING DOOR
CORONACRISIS

WONEND **EN/OF** BEDRIJF IN NL

INKOMENSTOETS:
EIGEN BEREKENING

GEEN (AANVRAAG) FAILLISSEMENT/
SURSEANCE VAN BETALING

OOK AOW-LEEFTIJD & OUDER

WONEND **ÉN** BEDRIJF IN NL

INKOMENSTOETS:
EIGEN BEREKENING

TOETS LEVENSVATBAARHEID
ONDERNEMING

AANVULLING
LEVENS
ONDERHOUD (LO)

BEDRIJFS-
KAPITAAL (BK)

ADVIES &
ONDERSTEUNING

18 - AOW-LEEFTIJD: LO + BK
AOW LEEFTIJD: BK

WONEND IN BL, BEDRIJF IN NL: BK
BEDRIJF IN BL, WONEND IN NL: LO

4 GROEPEN ZELFSTANDIGEN

- GEVESTIGDE: BK + LO
- STARTENDE: BK + LO
- OUDERE: BK + LO
- BEËINDIGENDE: LO

BEDRIJFSKAPITAAL

LENING MET 2% RENTE
(0% IN 2021)

BINNEN 5 JAAR AFLOSSEN

MAX. € 10.157

- LENING MET 8% RENTE
- LENING ZONDER RENTE
- BEDRAG OM NIET

BINNEN 10 JAAR AFLOSSEN

GROEP EN VERMOGEN BEPALEN
RECHT OP, EN MAX. HOOGTE

LEVENSONDERHOUD

OM NIET

ZOLANG TOZO-REGELING
HIER IN VOORZIET

LENING, RENTE 0%

6-12 MND + EVT VERLENGING

OMZETTEN NAAR 'OM NIET':
BEDRAG TOT BIJSTANDSNIVEAU

MARIONTEKENT NI 21

MARJONTEKENT.NL '21

2.2 Voorsorteren op de overgang van Tozo naar Bbz

De Tozo-regeling voor ondernemers is na Tozo 5 geëindigd. De ondernemers die Tozo 5 hebben aangevraagd zullen voor een groot deel ook de ondernemers zijn die Bbz aanvragen in de periode na 1 oktober 2021.

Het is aan te raden om de ondernemer te spreken. Dit kon al in het kader van de activering in de Tozo en heroriëntatie en dient meerdere doelen:

- een beeld krijgen van hoe de ondernemer zijn toekomst ziet. Verwacht hij hierin nog hulp van de gemeente?
- een beeld krijgen van de onderneming en de eventuele levensvatbaarheid daarvan en die ook terugkoppelen naar de ondernemer. De ondernemer kan mogelijk een heel ander beeld hebben dan de consultant. Wanneer hij de zienswijze van de gemeente begrijpt, is hij eerder bereid om alvast stappen te zetten;
- de ondernemer wijzen op mogelijkheden die de gemeente kan bieden na het einde van de Tozo-regeling, zoals het Bbz, de IOAZ en de Participatiewet, en wat bij deze regelingen wordt verwacht van de ondernemer;
- de ondernemer in beweging proberen te krijgen door heroriëntatie op andere mogelijkheden, zoals een (combinatie van een onderneming naast een) baan in loondienst, scholingsmogelijkheden en dergelijke; en
- een beeld krijgen van het aantal toekomstige Bbz-aanvragen (althans vanuit de Tozo-groep). De gemeente kan hier al grof een indeling in maken, zoals aanvraag uitkering/bedrijfskapitaal, doelgroep Bbz en onderneming wel/niet levensvatbaar.

Activering in de Tozo en uitvraag

In het kader van de activering in Tozo 5 (artikel 9a) is er een modelformulier 'Aanpak activering' ontwikkeld, dat gemeenten kunnen gebruiken bij een eventuele uitvraag onder ondernemers vóór het gesprek. Dit document bevat voorbeeldvragen, stellingen en keuzeopties die de gemeente aan de ondernemer kan voorleggen om de informatie te ontvangen die nodig is om de juiste ondersteuning te bieden. Uitgangspunten voor de uitvraag zijn dat de ondernemer niet te veel belast wordt met het verzamelen van bedrijfsgegevens en dat de ondernemer ook zelf kan aangeven aan welke ondersteuning hij behoefte heeft. Het modelformulier is te vinden in de Toolkit Tozo op de websites van [VNG](#) en [Divosa](#).

Heroriëntatie

Heroriëntatie is een onderdeel van de fase van de Tozo die op 1 januari 2021 is gestart. De gemeente kan (na de uitvraag en tijdens een gesprek dat daarop volgt) samen met de ondernemer inventariseren of en welke ondersteuning hierbij nodig is.

Er zijn 3 routes:

- 1 versterken van de eigen onderneming, bijvoorbeeld door een nieuw businessmodel of de keuze voor andere activiteiten;
- 2 zoeken naar een oplossing voor (financiële) problemen. Dit wordt de-escalatie genoemd. De ondernemer gaat door na het wegwerken van acute problematische schulden of stopt met zijn bedrijf vanwege te weinig inkomsten;
- 3 kiezen voor een baan of bijbaan in loondienst.

Het is geen of-of, routes kunnen elkaar opvolgen of worden gecombineerd. Denk bijvoorbeeld aan een ondernemer die zijn businessmodel vernieuwt en daarvoor een scholingstraject wil volgen. Het is hiervoor belangrijk dat er binnen de regio wordt samengewerkt bij om- of bijscholing. Van de gemeente vragen deze routes expertise in het ondernemerschap en samenwerking in de (arbeidsmarkt)regio. Meer informatie over heroriëntatie en handige handleidingen en tools vindt u

op de website van de [Programmaraad](#). Ook in [de handreiking Tozo](#) vindt u informatie over heroriëntatie (hoofdstuk 11) en een overzicht van landelijk aanbod van o.a. [KVK](#) (Zwaar weer).

Time Out Arrangement (TOA)

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) ontwikkelt het zogeheten [Time Out Arrangement \(TOA\)](#). De TOA is er om ondernemers te helpen een pas op de plaats te maken, weloverwogen te stoppen met hun bedrijf of een doorstart te maken. Het TOA is ondersteunend aan de nieuwe [Wet Homologatie Onderhands Akkoord \(WHOA\)](#) die sinds 1 januari 2021 van kracht is en die ondernemers in staat stelt om via de rechter met schuldeisers afspraken te maken, ook als enkele schuldeisers dwarsliggen.

2.3 Aanvraag Bbz en levensvatbaarheidsonderzoeken na de Tozo

Op welke wijze doet de gemeente een levensvatbaarheidsonderzoek bij aanvragen vanaf 1 oktober 2021? Mogelijk heeft de gemeente in de periode vóór 1 oktober een beeld gekregen van de ondernemers die Tozo 5 ontvangen en ook Bbz zullen gaan aanvragen, waardoor al een inschatting kan worden gemaakt van het aantal Bbz-aanvragen. Daarnaast zal rond die tijd ook enigszins duidelijk zijn uit welke branches die ondernemers vooral afkomstig zijn en of zij een uitkering en/of een bedrijfskapitaal zullen gaan aanvragen.

Om het aantal Bbz-aanvragen bij een sterke toename of een piek van aanvragen op een zo efficiënt mogelijk wijze te kunnen afhandelen, is het van belang om keuzes te maken in:

- welke gegevens er nodig zijn in welke situatie; wat is gewenst en vereist?;
- welke onderdelen er moeten worden geïnventariseerd en gerapporteerd;
- wel of geen jaarrekening of belastingaangifte opvragen. Mogelijk is er nog geen recente jaarrekening en/of inkomstenbelastingaangifte, maar is dit gezien de branche op dit moment van minder groot belang om de levensvatbaarheid te kunnen vaststellen.

Laat de ondernemer bij een aanvraag schriftelijk aangeven hoe hij de toekomst ziet, wat zijn verdienmodel is, wat zijn eventuele onderleggers (in hardheid) voor de omzet zijn.

Mede op basis van bovenstaande keuzes kan aansluiting worden gezocht bij het digitaal aanvraagproces Bbz, zoals dat is ontwikkeld door PPO. Hierbij worden 3 afhandelroutes onderscheiden:

- de groene (snelle) route: bedoeld voor relatief kortlopende uitkeringen van gevestigde zelfstandigen. Op basis van gegeven antwoorden op het aanvraagformulier en eventueel aangeleverde stukken is er in principe geen adviesgesprek met de ondernemer nodig en kan de uitkering via een snelle route worden toegekend;
- de oranje route: bedoeld voor aanvragen die niet via de snelle route kunnen worden afgehandeld, maar nog nader onderzoek vereisen. Hierbij heeft de consulent nog eventueel contact met de aanvrager en bepaalt vervolgens of de aanvraag alsnog via de snelle route kan worden toegekend, of de aanvraag moet worden afgewezen, of dat meer onderzoek is benodigd (via de handmatige route);
- de rode (handmatige) route: bedoeld voor aanvragen waar bedrijfskapitaal wordt gevraagd, aanvragen die niet door gevestigde zelfstandigen worden gedaan en waarbij twijfel is over de levensvatbaarheid van de onderneming.

Voor meer informatie over de digitalisering van het aanvraagproces, [zie hoofdstuk 6](#).

2.4 Tijdelijke aanpassingen in het 4^e kwartaal 2021 en het 1^e kwartaal 2022

De Tozo is per 1 oktober 2021 geëindigd. Sinds die datum kunnen zelfstandig ondernemers die na de Tozo nog financiële ondersteuning nodig hebben een beroep doen op het Bbz. Door herinvoering en verlenging van coronamaatregelen zal de instroom in het Bbz in het 4^e kwartaal van 2021 en het 1^e kwartaal van 2022 groter zijn dan de instroom gemiddeld genomen is.

De aanvraagprocedure bij het Bbz is intensiever en kost meer tijd dan die bij de Tozo en Participatiewet. Om de uitvoering van deze aanvraagprocedure voor gemeenten en ondernemers te vergemakkelijken, is besloten voor nieuwe aanvragen van bijstand voor levensonderhoud een aantal onderdelen van het Bbz tijdelijk buiten werking te stellen en daarvoor in de plaats enkele artikelen voor deze periode aan het Bbz toe te voegen. In de [AMvB Bbz 2004](#) van 28 september 2021 wordt Hoofdstuk VIIa toegevoegd met als titel 'Tijdelijke afwijkende regels voor instroom tijdens vierde kwartaal 2021'. Dit hoofdstuk is geldig van 1 oktober 2021 tot 1 januari 2022. Deze AMvB Bbz 2004 zal in januari 2022 aangepast worden en de verlenging van de tijdelijke afwijkende regels tot 1 april 2022 bevatten. Voor de ondernemers versoepelt hiermee de overgang van Tozo naar Bbz, omdat de aanvraagssystematiek voor hen grotendeels overeen zal komen met de aanvraag voor een Tozo-uitkering. En voor gemeenten neemt de piekbelasting en werkdruk bij de beoordeling van de aanvragen af.

Om welke aanpassingen gaat het?

Het Bbz is van oktober 2021 t/m maart 2022 voor de aanvraag van (alléén) algemene bijstand voor levensonderhoud op 3 punten gewijzigd:

- 1 De uitkering voor levensonderhoud kan met terugwerkende kracht worden aangevraagd en toegekend;
- 2 Het recht op en de hoogte van de uitkering wordt per kalendermaand berekend;
- 3 Er wordt geen vermogenstoets gedaan. De uitkering wordt direct toegekend als uitkering 'om niet'.

Deze aanpassingen gelden alléén voor nieuwe aanvragen in het 4e kwartaal van 2021 en in het 1e kwartaal van 2022. Voor ondernemers die vóór 1 oktober 2021 al een Bbz-uitkering ontvingen en waarbij deze verlengd werd in het 4e kwartaal van 2021 bleven de reguliere Bbz-artikelen gelden. Ook bij een verlengingsaanvraag in het 1e kwartaal van 2022 blijft voor deze groep ondernemers het reguliere Bbz gelden.

Voor welke Bbz-doelgroepen gelden deze aanpassingen?

Vooraf gevestigde zelfstandigen die Tozo ontvingen doen in deze tijd een beroep op het Bbz. Maar ook voor startende ondernemers en de andere doelgroepen binnen het Bbz, gelden in de periode van 1 oktober 2021 t/m 31 maart 2022 deze tijdelijke wijzigingen.

Voor een ondernemer die 36 maanden een uitkering heeft ontvangen als startende zelfstandige, die is geëindigd per 1 oktober 2021 of eindigt per 1 januari 2022, zou sprake moeten zijn van een levensvatbare onderneming. Het Bbz biedt hierin geen aanknopingspunten om deze verder te verlengen vanwege externe omstandigheden. Voor een gevestigde zelfstandige die 12 maanden een uitkering heeft ontvangen en die eindigt per 1 januari 2022, kan worden overwogen deze te verlengen, omdat er sprake is van externe omstandigheden (Covid 19).

Aanvragen en toekennen met terugwerkende kracht

Voor het Bbz geldt dat de ingangsdatum van de uitkering niet vóór de datum van melding door de zelfstandige mag liggen (art. 44 lid 1 Pw). Om ondernemers iets meer tijd te geven om te beoordelen of zij ondersteuning nodig hebben, maar ook om de gemeentelijke uitvoering te ontlasten, kunnen

ondernemers de uitkering in het 4e kwartaal van 2021 én in het 1e kwartaal van 2022 met terugwerkende kracht tot de 1e van de voorafgaande maand aanvragen (art. 56 lid 1 Bbz). Dit houdt voor het 1e kwartaal van 2022 het volgende in:

- De ondernemer kan de uitkering alleen aanvragen – en de gemeente toekennen - per 1e van de maand;
- In de maand januari is dat **per 1 december** of per 1 januari (of per 1 februari of 1 maart).
De terugwerkende kracht gaat in januari dus over de jaargrens heen;
- In februari per 1 januari of 1 februari (of per 1 maart); en
- In de maand maart per 1 februari of 1 maart.

Terugwerkende kracht tot 1 december 2021

In januari kan met terugwerkende kracht tot 1 december worden aangevraagd. Het gaat in het 1^e kwartaal van 2022 om een opzichzelfstaande Bbz-periode. Daarom geldt een aanvraag in januari met terugwerkende kracht tot 1 december 2021 als een nieuwe aanvraag in het 1^e kwartaal van 2022. Op het aanvraagformulier kan de aanvraag voor december en voor het 1e kwartaal van 2022 gecombineerd worden. Deze gecombineerde aanvraag moet dan aan de achterkant gesplitst worden in 2 aanvragen. De toekenningen (of afwijzingen) voor de maand december en voor het 1e kwartaal van 2022 zijn aparte besluiten. Deze 2 besluiten mogen wel in één brief aan de ondernemer worden vermeld, als maar duidelijk is aangegeven dat het om 2 besluiten gaat.

Fiscale gevolgen bij uitbetaling in 2022

Let op! Wanneer de uitbetaling van de uitkering van december plaatsvindt in januari 2022, geldt dit voor de ondernemer als inkomen over het jaar 2022. Dit kan fiscale gevolgen hebben. Het is belangrijk de ondernemer hierop te attenderen, wellicht al met een opmerking hierover op het aanvraagformulier en een toelichting in de toekenningsbeschikking. Deze situatie kan zich voordoen bij een aanvraag eind december voor de maanden november en/of december 2021 of bij een aanvraag in januari 2022 met terugwerkende kracht tot 1 december.

Geen terugwerkende kracht na 31 maart 2022

De Bbz-uitkering kan in de periode januari t/m maart 2022 voor deze periode – **en voor maximaal 4 maanden (inclusief december)** - worden aangevraagd en toegekend. Voor de periode oktober t/m december 2021 gold een maximum van 3 maanden. Na deze 2 periodes kan geen gebruik meer worden gemaakt van het tijdelijk aangepaste Bbz. In april 2022 kan dus niet meer met terugwerkende kracht worden aangevraagd. Het advies is om dit ook duidelijk te communiceren in de media die de gemeente hiervoor gebruikt.

De periode waarvoor deze Bbz-uitkering wordt toegekend, telt mee voor de maximale duur waarvoor een Bbz-uitkering kan worden toegekend. Die maximale duur is per doelgroep verschillend.

De mogelijkheid bestaat om, zoals ook binnen het reguliere Bbz, voorschotten te verlenen voor de algemene bijstand.

Verkorte aanvraag voor 1^e kwartaal 2022

Een ondernemer die in het 4^e kwartaal een Bbz-uitkering ontving en voor het 1^e kwartaal van 2022 nogmaals een beroep wil doen op het Bbz, moet hiervoor een nieuwe aanvraag indienen. Dit mag een verkorte aanvraag zijn. Het advies is om – behalve een opgave van de te verwachten inkomsten per maand - hoofdzakelijk de gegevens op te vragen die geactualiseerd moeten worden en de gegevens waarbij in een eerder besluit al is aangegeven dat de ondernemer deze moet inleveren bij een mogelijke nieuwe (vervolg)aanvraag.

Op het model-aanvraagformulier in [de toolkit van PPO Nederland](#) staat aangegeven welke bewijsstukken mogelijk achterwege kunnen blijven bij een vervolgaanvraag voor het aangepaste Bbz.

Hoogte uitkering per kalendermaand berekenen

Bij de aanvraag van een uitkering levensonderhoud in het 4^e kwartaal van 2021 of het 1^e kwartaal van 2022:

- verklaart de ondernemer schriftelijk dat hij in de maanden waarvoor hij een uitkering aanvraagt verwacht een inkomen te hebben onder de toepasselijke bijstandsnorm;
- geeft de ondernemer per maand een opgave van zijn te verwachten inkomsten uit onderneming en overige inkomsten voor de maanden waarvoor hij een uitkering aanvraagt. Ook inkomsten van de partner tellen hierbij mee.

Er wordt dus niet uitgegaan van het inkomen over het gehele boekjaar, maar van het gezinsinkomen per kalendermaand (art. 56 lid 2 en 3 Bbz). Ook deze systematiek van vaststellen van het inkomen komt overeen met die in de Tozo. Het verschil hierbij is dat voor het Bbz de kostendelersnorm wel blijft gelden in deze periode.

Er zijn 3 redenen om de inkomsten in het Bbz in het 4^e kwartaal van 2021 per maand te laten berekenen en niet over het hele boekjaar:

- 1 Om de gemeentelijke uitvoering in het jaar 2022 te ontlasten, omdat voor deze toekenningen dan geen definitieve vaststellingen hoeven te worden verricht;
- 2 Om te voorkomen dat de voormalig Tozo-gerechtigden vanwege het niet-toepassen van de kostendelersnorm in de Tozo, de Bbz-uitkering achteraf weer moeten terugbetalen. Voor ondernemers waarbij in het Bbz de kostendelersnorm geldt, kan het gemiddelde inkomen in het boekjaar vanwege de Tozo boven de voor hen toepasselijke norm uitkomen; en
- 3 Om te voorkomen dat zelfstandigen die in één of meer maanden in de periode januari t/m september 2021 een inkomen boven de toepasselijke norm hadden, geconfronteerd worden met een maandinkomen vanuit het Bbz onder het sociaal minimum, en hier vanwege de crisis niet op hadden kunnen anticiperen.

Geen vermogenstoets en uitkering direct om niet

Bij bijstandsverlening aan een zelfstandige moet volgens het reguliere Bbz het vermogen worden vastgesteld. Het gaat zowel om het totale vermogen (zakelijk en privé) als om het eigen vermogen. Het eigen vermogen en het totale (privé- en bedrijfs-)vermogen zijn van belang om te bepalen in welke vorm de bijstand kan worden verstrekt: renteloos, rentedragend of 'om niet'.

In het aangepaste Bbz wordt de uitkering direct om niet verstrekt (art. 58 Bbz). Het vermogen, zowel zakelijk als privé, wordt niet in aanmerking genomen (art. 57 Bbz). Dat betekent dat voor het recht op de uitkering niet naar het vermogen hoeft te worden gekeken, maar dat een opgave van de te verwachten inkomsten volstaat.

Doet de ondernemer ook na 31 maart 2022 een beroep op het Bbz? Dan moet bij deze nieuwe aanvraag voor het vaststellen van het recht op en de vorm van de uitkering wél een vermogenstoets worden gedaan. De uitkering kan dan volgens de reguliere Bbz-regeling eerst alleen als renteloze geldlening worden verstrekt (met uitzondering van de subdoelgroep marginaal zelfstandigen volgens art. 22 Bbz, zie [§ 3.3](#)).

Uitvraag informatie over vermogen

In principe mag alleen die informatie uitgevraagd worden die relevant is voor de beoordeling van de aanvraag van het vereenvoudigde Bbz (artikel 4:2 Awb). Omdat de uitkering voor levensonderhoud direct om niet wordt verstrekt, is er geen vermogenstoets van toepassing. Om die reden mag er enkel voor dit doel geen informatie over vermogen worden opgevraagd. Het is echter mogelijk dat

bij de aanvraag informatie over vermogen om een andere reden wél relevant en noodzakelijk is, bijvoorbeeld voor de aanvraag van woonkostentoeslag of voor het bedrijfskapitaal.

Vaststellen bijstandsnorm

De bijstandsnorm voor een zelfstandige bestaat uit de algemene bijstandsnorm die voor belanghebbende van toepassing is (hierbij geldt ook de kostendelersnorm), vermeerderd met bijzondere bijstand voor de woonkosten en premie die wordt voldaan tegen arbeidsongeschiktheid. Omdat interne voorliggende voorzieningen, zoals beschikbare middelen, nu buiten beschouwing worden gelaten, moet worden uitgegaan van de bijstandsnorm zonder toeslagen voor woonkosten en/of premie tegen arbeidsongeschiktheid.

Mocht een ondernemer een aanvraag doen voor woonkostentoeslag of de financiering van de premie arbeidsongeschiktheidsverzekering, dan moet hij hiervoor een aanvraag bijzondere bijstand indienen. Die dient volgens de gemeentelijke beleidsregels voor bijzondere bijstand te worden afgehandeld.

Aanvraag bedrijfskapitaal

De tijdelijke aanpassingen van het Bbz gelden alleen voor de aanvragen en toekenning van algemene bijstand voor levensonderhoud, niet voor aanvragen bedrijfskapitaal. Vraagt de ondernemer in de periode van oktober 2021 t/m maart 2022 naast een uitkering ook een bedrijfskapitaal aan (of enkel bedrijfskapitaal), dan geldt de reguliere Bbz-systematiek voor de vaststelling van de noodzaak en hoogte van dit bedrijfskapitaal.

Levensvatbaarheidstoets

De tijdelijke aanpassingen aan het Bbz zijn géén noodmaatregel in het kader van het economisch steun- en herstellepakket. Dat betekent dat, wil een zelfstandige in aanmerking komen voor het Bbz, zijn bedrijf of zelfstandig beroep levensvatbaar moet zijn. Er moet dus wél een levensvatbaarheidstoets worden uitgevoerd. Dit kan op een versnelde manier gebeuren met gebruik van de 3 afhandelroutes die PPO Nederland heeft laten ontwikkelen. Zie [§ 2.3](#) en [hoofdstuk 6](#). Is het bedrijf of het zelfstandig beroep niet levensvatbaar? Dan kan de gemeente de ondernemer begeleiden in heroriëntatie en beëindiging van het bedrijf. Hierbij kan de gemeente ook ondersteuning op grond van het Bbz verlenen.

Levensvatbaarheid kan nog niet worden vastgesteld

Regelmatig zal voorkomen dat het zeer lastig is om een goed oordeel te geven over de levensvatbaarheid. In die situatie kan alleen bij een startende zelfstandige worden teruggevallen c.q. worden verwezen naar artikel 12 Bbz-oud. In dit artikel is het volgende aangegeven: 'In een aantal gevallen kan geen volledig betrouwbare begroting worden opgesteld vanwege het ontbreken van een goed inzicht in de marktsituatie. Het is aanvaardbaar dat in dergelijke gevallen gedurende 6 maanden bijstand wordt verleend uitsluitend ter voorziening in de noodzakelijke kosten van het bestaan. Aan de hand van de resultaten over deze periode kan daarna een oordeel worden gegeven over de levensvatbaarheid.' Hierbij kan in het 4^e kwartaal van 2021 en in het 1^e kwartaal van 2022 niet voor 6 maar voor maximaal 3 maanden bijstand worden toegekend.

Branches en SBI-code

Voor bepaalde branches is het nog zeer lastig om een oordeel te vormen over de levensvatbaarheid. Hierbij kan worden gedacht aan ondernemers in de evenementenbranche. Er zijn ook sectoren waarvoor de markt structureel is gewijzigd, zoals de zakelijke cateraars (door trendbreuken als het thuiswerken), wat van invloed is op de levensvatbaarheid.

De aanvragen koppelen aan SBI-codes vormt een mogelijkheid, maar is niet aan te bevelen. Er is bij iedere zelfstandige immers sprake van een eigen (specifieke) markt en product, vermogenspositie en verdienmodel, ook al hebben zij eenzelfde SBI-code.

Nieuw businessmodel

Bij een ondernemer die zich in de heroriëntatie bevindt en bezig is om het bestaande businessmodel aan te passen naar een nieuw businessmodel, kan mogelijk ook gebruik worden gemaakt van artikel 12 Bbz-oud, maar alléén als de ondernemer tot de doelgroep startende zelfstandige kan worden gerekend. Het bestaande businessmodel is niet (meer) levensvatbaar en het nieuwe businessmodel moet nog verder worden uitgewerkt in die 3 maanden. Hierna is het mogelijk om een (beter) oordeel te geven over de levensvatbaarheid.

Verklaring vermogen

Het ontbreken van een goed beeld van de vermogenspositie van de onderneming kan een belemmering vormen om de levensvatbaarheid vast te stellen. Dit is mogelijk enigszins te ondervangen door de ondernemer op het aanvraagformulier een verklaring te laten afgeven. Hierbij kan worden gedacht aan een vraag als: 'Bent u in staat om uw lopende bedrijfs- en privéverplichtingen te voldoen?' Als de ondernemer dit bevestigend beantwoordt, kan voorzichtig worden aangenomen dat het vermogen geen belemmerende factor vormt bij de beoordeling van de levensvatbaarheid.

Aanvullende gegevens vermogen

Het is mogelijk om bij de aanvraag gericht enkele gegevens van het vermogen op te vragen, zodat mogelijk sneller een oordeel kan worden gevormd over de levensvatbaarheid. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door de aanvrager een (summiere) voor-gedefinieerde zakelijke en privébalans te laten invullen.

Er bestaat altijd de mogelijkheid om alsnog aanvullende gegevens op te vragen om de levensvatbaarheid vast te stellen. Wat dat betreft is dat niet anders dan bij het reguliere Bbz. Het kan in sommige gevallen wenselijk zijn een overzicht op te vragen van vermogen en schulden. Een dergelijk overzicht geeft ook een indicatie van de levensvatbaarheid.

Hoe kun je vaststellen dat de onderneming niet levensvatbaar is?

Wanneer een gevestigde zelfstandige al een aantal jaren een onderneming exploiteert, moet hij in ieder geval de jaarrekening en inkomstenbelastingaangifte van het jaar 2019 kunnen overleggen. Uit deze gegevens zou moeten blijken of de ondernemer in dat jaar - en mogelijk ook het jaar ervoor - in zijn levensonderhoud kon voorzien. Mocht blijken dat de ondernemer in die periode hiermee níet in zijn levensonderhoud kon voorzien en heeft hij gedurende de Tozo-periode geen inkomsten opgegeven? Dan kunnen bij de levensvatbaarheid van de onderneming zeker vraagtekens worden gezet. Die levensvatbaarheid zal mede afhankelijk zijn van de branche waarin de ondernemer zit.

Verplichtingen en activering

Bij de toekenning van algemene bijstand in de periode oktober 2021 t/m maart 2022 is het mogelijk - en vaak wenselijk - diverse verplichtingen op te nemen, zodat sneller in het levensonderhoud kan worden voorzien. Hierbij kan worden gedacht aan de verplichting algemeen geaccepteerde arbeid te aanvaarden voor de partner van de zelfstandige of de zelfstandige zelf.

Administratieve en fiscale afhandeling

In de vakapplicatie (GWS-suite, CiVision of Socrates), moet voor de algemene bijstand die in het 4e kwartaal van 2021 of in het 1^e kwartaal van 2022 wordt verstrekt volgens de tijdelijke afwijkende regels, een nieuw uitkeringsdossier worden gegenereerd.

De uitkering die volgens het tijdelijk aangepaste Bbz wordt verstrekt, wordt direct om niet toegekend. Doordat de vaststelling nu niet plaatsvindt na het boekjaar en direct om niet wordt toegekend, is de uitbetaalde algemene bijstand belast met loonheffing. Dit betekent dat de ondernemer en zijn eventuele partner na afsluiting van het boekjaar een jaaropgaaf ontvangen van de ontvangen uitkering. Dit wijkt af van de reguliere vaststellingen van leenbijstand, waarbij over het bedrag om niet, vanaf het moment van omzetting of eindheffing is verschuldigd of onbelast wordt toegekend.

Budget

Het deelbudget Bbz 2004 van het Macrobudget wordt aangepast op de verwachte doorstroom. Door de wijzigingen van het Bbz 2004 neemt de gemiddelde uitkering en het aantal zelfstandigen met recht op een Bbz-uitkering toe. De budgettaire gevolgen van de instroom van voormalig Tozo-ontvangers in het 4e kwartaal van 2021 worden geraamd op € 84 miljoen. Een deel van de zelfstandigen zal ook in 2022 nog gebruikmaken van het Bbz 2004.

Het verwachte budgettaire beslag van de verlenging van de aanpassingen in het Bbz voor het 1e kwartaal van 2022 is € 16 miljoen. Dit bedrag is exclusief de autonome ontwikkeling van het beroep op het Bbz. De totale uitgaven aan het Bbz in 2022 worden geraamd op € 186 miljoen. Dit is een voorlopige inschatting en afhankelijk van de ontwikkelingen in de coronamaatregelen en het uiteindelijke beroep op het Bbz. De raming kan op een later moment in 2022 nog worden bijgesteld op basis van deze ontwikkelingen.

Er wordt geen extra budget beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de Bbz-regeling.¹

Controle

De ondernemer geeft bij de aanvraag een verklaring van de te verwachten inkomsten in de maanden waarvoor inkomensondersteuning wordt aangevraagd. Bij de beoordeling van het recht op en de hoogte van de bijstand kan worden uitgegaan van die verklaring. Omdat het voor de ondernemer een inschatting van zijn inkomsten blijft die hij vooraf moet doen, is het aan te bevelen om te werken met een inkomstenformulier dat maandelijks (digitaal) moet worden aangeleverd.

Tip voor toekenningen vanaf april 2022

Voor de nieuwe aanvragen vanaf 1 april 2022 is het aan te raden om hier kritisch te kijken naar de periode van verlenging. Om toekomstige pieken te voorkomen in de uitvoering, is het advies om met verschillende termijnen te werken. Hierbij kan worden gedacht aan een bandbreedte van 3 tot 9 maanden.

¹ [Kamerbrief Steunpakket in het eerste kwartaal van 2022, 14-12-2021](#)

3 Aanvraag Bbz en beoordeling

Om te beoordelen of de zelfstandig ondernemer in aanmerking kan komen voor het Bbz geldt een aantal criteria. Die worden in dit hoofdstuk beschreven. De ondernemer zelf kan via de website KrijgikBbz.nl een indicatie krijgen of hij voldoet aan de voorwaarden.

In dit hoofdstuk wordt ook ingegaan op onderdelen die van belang zijn voordat wordt gestart met een levensvatbaarheidsonderzoek, zoals de voorliggende voorzieningen en de vaststelling van het eigen vermogen. Hierna komen de beoordeling van de levensvatbaarheid, het rapporteren hierover en het nemen van een besluit aan bod.

3.1 Criteria doelgroepen in het Bbz

Om te kunnen beoordelen of een zelfstandig ondernemer tot de doelgroep van het Bbz behoort, zijn er verschillende criteria van toepassing. De meeste zijn vastgelegd in artikel 1 van het Bbz. Criteria die moeten worden getoetst zijn het:

- leeftijdscriterium
- inkomenscriterium
- rechtmatigheidscriterium
- urencriterium en
- zeggenschapscriterium

Leeftijdscriterium

Om in aanmerking te kunnen komen voor het Bbz moet de zelfstandige 18 jaar of ouder zijn, maar jonger dan de AOW-gerechtigde leeftijd.

Inkomenscriterium

Om te bepalen of een zelfstandige tot de doelgroep van het Bbz behoort, is het belangrijk om te inventariseren welke inkomstenbronnen - anders dan het inkomen uit onderneming - de zelfstandige en zijn eventuele partner heeft. Als deze (gezamenlijke) inkomstenbronnen lager zijn dan de bijstandsnorm die van toepassing is (zie tabel 2, [§ 1.3](#)), hoort de zelfstandige (met zijn eventuele partner) tot de doelgroep van het Bbz.

De bijstandsnorm wordt bepaald volgens artikel 1 onder g van het Bbz 2004. Dat betekent dat de bijstandsnorm wordt vastgesteld op basis van 3 onderdelen. Dit zijn:

- de algemene bijstandsnorm die van toepassing is;
- de bijzondere bijstand voor de woonlasten (conform beleidsregels van de gemeente); en
- de bijzondere bijstand voor premie arbeidsongeschiktheid (als de ondernemer hiervoor is verzekerd).

Als de inkomsten uit andere inkomstenbronnen (dus niet uit onderneming) hoger zijn dan de vastgestelde bijstandsnorm, hoort de zelfstandige niet tot de doelgroep van het Bbz. Hij heeft voldoende inkomen en verkeert daardoor niet in bijstandsbehoevende omstandigheden (artikel 11 in samenhang met artikel 19 Pw). Als hij al een aanvraag heeft ingediend, moet deze worden afgewezen.

Rechtmatigheidscriterium en wettelijke vereisten

Er is sprake van een eigen bedrijf als met een duurzame organisatie van werk én kapitaal aan het maatschappelijk verkeer wordt deelgenomen. Het doel is het behalen van winst en die moet ook redelijkerwijs te verwachten zijn. De zelfstandige moet voldoen aan de wettelijke vereisten voor de uitoefening van zijn bedrijf of beroep. Hieronder vallen ingeschreven zijn in het handelsregister van

Kamer van Koophandel (KVK) en het beschikken over de benodigde vergunningen om zijn bedrijf of beroep te kunnen uitoefenen.

Urencriterium

Om voor het Bbz in aanmerking te komen moet de zelfstandige voldoen aan het urencriterium, bedoeld in artikel 3.6 van de [Wet inkomstenbelasting 2001](#). De zelfstandige moet kunnen aantonen dat hij in het kalenderjaar minimaal 1.225 uur in of aan zijn onderneming werkte. De uren die aan de bedrijfsadministratie, acquisitie of scholing worden besteed, tellen ook mee. Het aantonen van het aantal uren kan met een (uitdraai uit een) urenadministratie of met een bewijs dat gebruik is gemaakt van de zelfstandigenaftrek bij de Belastingdienst.

Als een zelfstandige vanuit een arbeidsongeschiktheidsuitkering start, dan bestaat recht op startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid ([art. 3.78a Wet IB 2001](#)). Deze regeling kent het verlaagde urencriterium van 800 uur. Het Bbz 2004 verwijst niet naar dit artikel van de Wet IB 2001, dus formeel kan deze arbeidsongeschikte zelfstandige (onbedoeld?) voor de toepassing van het Bbz niet als zelfstandige worden aangemerkt.

Vanwege de coronacrisis zullen veel ondernemers in 2020 en mogelijk ook in 2021 niet voldoen aan het urencriterium. Van ondernemers die in 2020 en/of 2021 in aanmerking kwamen voor de Tozo, mag verwacht worden dat zij onder normale omstandigheden aan het urencriterium zouden hebben voldaan. Zij kunnen daarom toch in aanmerking komen voor het Bbz. Dit is ook in lijn met het beleid van de Belastingdienst. Die gaat er voor de periodes 1 maart tot 1 oktober 2020 en 1 januari tot 1 juli 2021 van uit dat de ondernemer ten minste 24 uur per week aan het bedrijf of beroep heeft besteed, ook als hij dit in werkelijkheid niet heeft gedaan.

Zeggenschaps criterium

Een zelfstandige moet alleen of samen met degenen met wie hij het bedrijf of zelfstandig beroep uitoefent, de volledige zeggenschap in dat bedrijf of zelfstandig beroep hebben en de financiële risico's daarvan dragen.

Bij een eenmanszaak is duidelijk dat een zelfstandige arbeid én kapitaal inbrengt in de onderneming, en op basis van het zeggenschaps criterium tot de doelgroep van het Bbz behoort.

Bij een besloten vennootschap (bv) met meerdere aandeelhouders is dat alleen het geval als de aandeelhouders die meer dan 50% van de aandelen in bezit hebben ook arbeid inbrengen in de onderneming. Alleen die aandeelhouders behoren tot de doelgroep van het Bbz.

Bij een vennootschap onder firma (vof) geldt dat iedere firmant die arbeid én kapitaal inbrengt in de onderneming tot de doelgroep voor het Bbz behoort. Voor de firmant die alleen arbeid inbrengt en geen kapitaal, is bijstand in de vorm van bedrijfskapitaal niet mogelijk. Deze kan wel in aanmerking komen voor bijstand in de vorm van een periodieke uitkering.

3.2 Uitsluitingsgronden

Een ondernemer komt in aanmerking voor het Bbz als er geen sprake is van een uitsluitingsgrond als genoemd in artikel 13 van de Participatiewet. Er mag in ieder geval géén sprake zijn van een situatie waarin de zelfstandig ondernemer:

- gedetineerd is;
- militaire of vervangende dienstplicht vervult;
- langer dan 4 weken buiten Nederland verblijft tijdens de uitkeringsperiode;
- jonger is dan 21 en in een inrichting verblijft;
- onbetaald verlof heeft; of
- jonger is dan 27 en studeert met recht op studiefinanciering.

Als voor de partner een uitsluitingsgrond geldt, heeft de rechthebbende zelfstandige recht op aanvulling tot de uitkeringsnorm die geldt voor een echtpaar waarvan één partner niet-rechthebbend is. Dat betekent dat de partner die wél recht heeft een uitkering krijgt van 50% van de gehuwdenorm die voor hem zou gelden als zijn partner ook recht zou hebben.

3.3 Doelgroepen

Wanneer is vastgesteld dat degene die zich heeft gemeld voldoet of gaat voldoen aan de criteria van een zelfstandige en tot de doelgroep voor het Bbz behoort, kan bepaald worden tot welke doelgroep de zelfstandige behoort.

De specifiekere indeling van de zelfstandige is onder andere afhankelijk van het verzoek van de ondernemer, de potentiële levensvatbaarheid van de onderneming, de leeftijd van de zelfstandige, hoe lang de onderneming al in bedrijf is en de rentabiliteit van de onderneming.

Gevestigde zelfstandige

De gevestigde zelfstandige is een zelfstandige die al minimaal 1,5 jaar een onderneming exploiteert en gedurende die 1,5 jaar aan het urencriterium heeft voldaan. De zelfstandige mag in de afgelopen 12 maanden geen Bbz-uitkering voor een startende zelfstandige hebben ontvangen, want dan moet hij nog als startende zelfstandige worden aangemerkt.

De gevestigde zelfstandige kan in aanmerking komen voor bedrijfskapitaal en/of een uitkering voor levensonderhoud voor maximaal 12 maanden. De uitkering kan verlengd worden met 2 x 12 maanden als de oorzaak van de behoefte aan bijstand voortkomt uit externe omstandigheden en deze omstandigheden van tijdelijke aard zijn.

Beëindigende zelfstandige

Als een ondernemer zijn onderneming wil beëindigen, kan hij tot de doelgroep van beëindigende zelfstandige worden ingedeeld. Tijdens de periode waarin hij zijn bedrijf beëindigt kan hij maximaal 12 maanden een uitkering voor levensonderhoud krijgen. Duurt de beëindiging van het bedrijf langer en is dit ook noodzakelijk voor een goede afronding? Dan kan de uitkering met maximaal 12 maanden worden verlengd.

Een beoordeling van de levensvatbaarheid is in het geval van een beëindiging meestal niet meer relevant. Als de ondernemer zijn bedrijf beter kan beëindigen maar hij dit zelf niet inzielt of niet wil, kan een onderzoek naar levensvatbaarheid hem mogelijk overtuigen dit toch te doen.

Oudere zelfstandige

Een ondernemer behoort tot de doelgroep oudere zelfstandige als:

- hij de onderneming wil continueren en;
- geboren is vóór 1 januari 1960;
- minimaal 10 jaar een onderneming heeft geëxploiteerd;
- heeft voldaan aan het urencriterium; en
- naar verwachting een bruto inkomen uit onderneming zal behalen dat gemiddeld minstens € 8.158 per boekjaar bedraagt, maar minder dan de bijstandsnorm die voor de ondernemer van toepassing is.

De oudere zelfstandige kan in aanmerking komen voor een bedrijfskapitaal van ten hoogste € 10.271 en/of een uitkering voor levensonderhoud tot aan de AOW-leeftijd.

Deze doelgroep zal door de harde grens van 1 januari 1960 steeds kleiner worden en komt op termijn te vervallen (wanneer iedereen van vóór 1 januari 1960 AOW-gerechtigd is).

Er staat geen herlevingsbepaling in het Bbz (wel in het IOAZ). Wanneer een oudere ondernemer uit het Bbz stroomt en later opnieuw aanvraagt, geldt dit als nieuwe aanvraag.

Is de ondernemer geboren na 1959, dan kan hij bij een eventuele nieuwe toekenning niet meer onder de doelgroep 'oudere zelfstandige' vallen.

Startende zelfstandige

Wie uitkeringsgerechtigde is in het kader van de Participatiewet of Werkloosheidswet en een bedrijf wil starten, kan een beroep doen op het Bbz 2004. De startende zelfstandige kan in aanmerking komen voor bedrijfskapitaal en/of een uitkering voor levensonderhoud. De uitkering voor levensonderhoud kan voor maximaal 36 maanden (18 maanden plus eventuele verlenging) worden toegekend. De termijn van 36 maanden gaat lopen vanaf het moment van de 1^e bijstandverlening op grond van het Bbz, ook als de zelfstandige al gestart is met zijn onderneming.

Verlenging van de termijn van 36 maanden is mogelijk als de zelfstandige om redenen van medische of sociale aard niet volledig beschikbaar is voor de uitoefening van het bedrijf of het zelfstandig beroep.

Startende zelfstandige versus gevestigde zelfstandige

Als aan een startende ondernemer een aanvullende uitkering wordt toegekend gedurende een periode die langer is dan 18 maanden, dan wordt hij in het kader van het Bbz voor de resterende periode nog als 'startende zelfstandige' aangemerkt, zolang de uitkering wordt voortgezet. Er kan dan geen beroep op het Bbz 2004 worden gedaan als gevestigde zelfstandige.

Marginaal zelfstandige

Een subdoelgroep van de gevestigde zelfstandigen is de groep marginaal zelfstandigen (art. 22 Bbz). Een marginaal zelfstandige is een gevestigde zelfstandige met een langdurig laag inkomen. Als wordt vastgesteld dat de inkomensvorming bij de ondernemer in het betreffende bedrijf of zelfstandig beroep regelmatig over het jaar verloopt en het inkomen langdurig lager is dan de bijstandsnorm plus bijzondere bijstand voor woonkosten en arbeidsongeschiktheid, dan kan de ondernemer worden ingedeeld bij de marginaal zelfstandigen.

Tabel 3: Maximale duur uitkering en mogelijkheid bedrijfskapitaal per doelgroep

Doelgroep	Maximale duur uitkering levensonderhoud	Bedrijfskapitaal mogelijk ja/nee
Gevestigde zelfstandige	12 maanden, 2 x verlenging met maximaal 12 maanden mogelijk tot 36 maanden.	Ja
Beëindigende zelfstandige	12 maanden, 1 x verlenging met maximaal 12 maanden mogelijk.	Nee
Oudere zelfstandige	Tot aan de AOW-leeftijd.	Ja
Startende zelfstandige	18 maanden, met verlenging tot maximaal 36 maanden mogelijk.	Ja

3.4 Herstart van een onderneming

Bij herstart doet zich de volgende vraag voor: na hoeveel tijd kan een herstarter worden aangemerkt als een beginnende zelfstandige en wanneer als een gevestigde zelfstandige? Het antwoord op deze vraag is mede bepalend voor de hoogte van het mogelijke bedrijfskapitaal.

Een zelfstandige die aansluitend aan de beëindiging van zijn bedrijf met een nieuw of ander bedrijf begint en al 1,5 jaar of langer als zelfstandige heeft gewerkt, wordt in ieder geval beschouwd als een gevestigde zelfstandige. Dit is ook het geval als hij tussentijds zijn bedrijfsactiviteiten heeft gewijzigd of als er sprake is van een gewijzigde inschrijving bij de Kamer van Koophandel.

Maar de zelfstandige wordt als starter beschouwd in het geval er 'een geruime tijd' ligt tussen de beëindiging van het ene bedrijf en de start van het andere. Bij de term 'geruime tijd' kan aangesloten worden bij de termijnen voor bedrijfsbeëindiging die genoemd worden in artikel 27 van het Bbz. Dit is maximaal één jaar (12 maanden), eventueel bij hoge uitzondering in verband met bijzondere omstandigheden te verlengen naar maximaal 2 jaar. Van belang hierbij is onder andere het bedrijfstype (landbouwbedrijven vragen meestal een langere afbouwperiode) en hoe de zelfstandige zich primair op de arbeidsmarkt heeft gepresenteerd: loondienst of hernieuwd ondernemerschap.

Wanneer het gaat om een (her)startende ondernemer moet daarbij ook artikel 17 Bbz 2004 (bedrijfskapitaal en bedrijfsschulden) worden betrokken: aan een beginnende zelfstandige kan bijstand in de vorm van bedrijfskapitaal worden verleend om noodzakelijke investeringen mogelijk te maken. Heeft de ondernemer nog oude schulden (privé-schulden of schulden uit een vorig bedrijf) die een nieuwe start onmogelijk maken? Dan kan het nodig zijn dat deze schulden worden gesaneerd. Als het eigen vermogen niet toereikend is zal er een akkoord van gedeeltelijke betaling tegen finale kwijting tot stand moeten komen, eventueel met behulp van het startkrediet. Uiteraard moet er dan wel sprake zijn van een levensvatbaar bedrijf en er het vertrouwen zijn dat in het geval er luxe-privéschulden aanwezig zijn, deze niet opnieuw gemaakt zullen worden.

In het Bbz 2004 staat niet dat in de situatie dat de zelfstandige binnen de terugbetalingsperiode van 5 jaar, bedoeld in artikel 43, een nieuw bedrijf begint en hierbij opnieuw een beroep doet op het Bbz voor bedrijfskapitaal, niet in aanmerking mag komen. Opnieuw een bedrijfskapitaal toekennen is dus mogelijk.

Het Ministerie heeft aangegeven dat er in principe geen verschil bestaat tussen iemand die binnen de periode van 5 jaar een functie in loondienst verkrijgt en iemand die in die periode met een eigen bedrijf begint. In beide gevallen zal de helft van het inkomen boven de bijstandsnorm dat uit loondienst of het nieuwe bedrijf wordt behaald, moeten worden gebruikt voor de aflossing van het oude, renteloze bedrijfskapitaal (tot het bereiken van de 5-jaartermijn).

3.5 Voorliggende voorzieningen

Een van de voorwaarden om voor het Bbz in aanmerking te komen is dat er geen beroep kan worden gedaan op een voorliggende voorziening. Het Bbz is als aanvullende regeling op de Participatiewet immers een laatste mogelijkheid (sluitstuk van de sociale zekerheid).

Artikel 15 lid 1 Pw luidt: 'Geen recht op bijstand bestaat voor zover een beroep kan worden gedaan op een voorliggende voorziening die, gezien haar aard en doel, wordt geacht voor de belanghebbende toereikend en passend te zijn. Het recht op bijstand strekt zich evenmin uit tot kosten die in de voorliggende voorziening als niet noodzakelijk worden aangemerkt.'

Een voorliggende voorziening is elke voorziening buiten de Participatiewet (en Bbz) waarop de ondernemer of het gezin aanspraak kan maken of een beroep kan doen om middelen te verwerven of specifieke uitgaven te bekostigen.

Er kan onderscheid worden gemaakt tussen interne en externe voorliggende voorzieningen.

Interne voorliggende voorzieningen

Interne voorliggende voorzieningen maken deel uit van het vermogen van de ondernemer. Dit is het deel van het vermogen dat beschikbaar is of snel te liquideren en niet noodzakelijk voor de bedrijfsexploitatie. Een voorliggende voorziening voor het Bbz is bijvoorbeeld eigen (privé)vermogen van de zelfstandige en dat van gezinsleden (partner en minderjarige inwonende kinderen). Als er privévermogen is, kan de zelfstandige dit gebruiken om van te leven. De zogenaamde bescheiden vermogensvrijlating (art. 34 lid 2b Pw) geldt niet voor het Bbz, ook niet voor het privévermogen van

de inwonende minderjarige kinderen. Het kan ook gaan om een bankspaarrekening (geblokkeerde spaarrekening) of een lijfrentepolis (zie hieronder).

Het noodzakelijke bedrijfsvermogen wordt niet in aanmerking genomen. Afwijzing van een Bbz-aanvraag wegens vermogen kan alleen aan de orde zijn bij:

- vermogen buiten het bedrijf dat voor de bestaansvoorziening en/of de bedrijfsfinanciering kan worden ingezet; en
- vermogen binnen het bedrijf dat niet noodzakelijk is voor de exploitatie van de onderneming. Dat vermogen kan zodanig groot zijn dat er geen noodzaak bestaat om bijstand te verlenen.

Meer over vermogen staat in [§ 3.6](#).

Als het eigen vermogen sterk negatief is (grote schulden), dan kan in het algemeen alleen bijstand worden overwogen wanneer schuldeisers bereid zijn een redelijke bijdrage te leveren aan sanering van de bestaande schulden.

Lijfrente

De ondernemer kan een lijfrentepolis hebben afgesloten als pensioenvoorziening, om zo vanaf de AOW-leeftijd een periodieke uitkering te ontvangen.

Volgens artikel 15 lid 2b Pw wordt met voorliggende voorziening niet bedoeld het benutten van de mogelijkheid om te beschikken over de waarde van een lijfrente zolang de belanghebbende de pensioengerechtigde leeftijd nog niet heeft bereikt. Maar lijfrente is wel een voorliggende voorziening als:

- tijdens de toetsingsperiode (de periode van 5 jaar voorafgaand aan de aanvraag) de ingangsdatum van de lijfrente is uitgesteld;
- de opgebouwde waarde van de lijfrente(n) (zonder aftrek van verschuldigde loonbelasting/inkomstenbelasting) € 265.952 of meer bedraagt, en
- tijdens de toetsingsperiode in één of meer jaren meer dan € 6.383 is ingelegd.

Het is van belang om te bekijken of een opgebouwde lijfrente een voorliggende voorziening is, vóórdat wordt gestart met een levensvatbaarheidsonderzoek.

De bij een lijfrentepolis en/of bankspaarrekening tijdens de toetsingsperiode ingelegde bedragen, zijn te verifiëren door middel van de inkomstenbelastingaangiften van de ondernemer in deze periode. Om de totale waarde aan opgebouwd lijfrentekapitaal te kunnen beoordelen, is het van belang de huidige opgebouwde waarde van de polis(sen) en/of bankspaarrekening(en) op te vragen.

Externe voorliggende voorzieningen

Als een zelfstandige ergens anders middelen (inkomsten of bedrijfskapitaal) kan verkrijgen, is dit een externe voorliggende voorziening. Hierbij kan met name worden gewezen op mogelijkheden van kredietverlening door banken en Qredits, waarbij al dan niet gebruik wordt gemaakt van de borgstellingsregelingen van de overheid. In dit verband zijn met name van belang de mogelijkheden van het Borgstellingsfonds voor de Landbouw en van het Besluit borgstelling MKB-kredieten ([BMKB](#)). Beide overheidsregelingen beogen kredietverlening door banken aan zelfstandigen mogelijk te maken, als de zelfstandige zelf onvoldoende zekerheden kan bieden. In dat geval kan de Staat zich garant stellen voor een deel van het risico dat de bank bij kredietverlening loopt.

De BMKB kent afzonderlijke regelingen voor starters en gevestigde zelfstandigen. Zie verder voor deze en andere financieringsmogelijkheden [de website van de Rijksdienst voor ondernemend Nederland \(RVO\)](#).

In 2021 kunnen ook de noodkredieten als de overbruggingskredieten Klein Krediet Corona ([KKC](#)) dat door de algemene banken als Rabobank, ABN Amro, de Volksbank en ING wordt verstrekt, en het Corona-overbruggingskrediet van [Qredits](#) een voorliggende voorziening zijn.

De zelfstandige zal dus eerst de kredietmogelijkheden bij banken moeten onderzoeken en bespreken met de bank, en kan pas als een dergelijk krediet niet mogelijk blijkt een aanvraag voor het Bbz doen.

3.6 Vaststelling vermogen

Bij bijstandsverlening aan een zelfstandige moet het vermogen worden vastgesteld. Het gaat zowel om het totale vermogen als om het eigen vermogen. Het eigen vermogen en het totale (privé- en bedrijfs-)vermogen zijn van belang om te bepalen in welke vorm de bijstand kan worden verstrekt: renteloos, rentedragend of 'om niet' ([zie § 4.1](#)).

Bij de vaststelling van het totale vermogen wordt geen onderscheid gemaakt tussen privé- en bedrijfsvermogen. Voor de zelfstandige betekent dit dat de waarde van de privébezittingen en de in het bedrijf of zelfstandig beroep aanwezige activa tezamen moeten worden genomen om de hoogte van het totaalvermogen te kunnen bepalen. Als er sprake is van een samenwerkingsverband, wordt voor de bepaling van het totaalvermogen het vermogen van de aanvrager vermeerderd met het vermogen van de andere vennoten of leden.

Met uitzondering van de oudere zelfstandige gelden voor de overige doelgroepen de vermogensgrenzen genoemd in artikel 3 lid 1 Bbz (zie tabel 4 hierna). Voor de doelgroep oudere zelfstandige geldt alleen een absolute vermogensgrens die is opgenomen in artikel 3 lid 2 Bbz 2004.

Tabel 4: Vermogensgrenzen Bbz

Maximale vermogensgrenzen 2022	
Maximale vermogensgrens voor uitkering levensonderhoud om niet (art. 3 lid 1 a en b Bbz).	€ 204.171
Vermogensgrens voor uitkering levensonderhoud om niet (art. 3 lid 1 b Bbz).	€ 48.583
Vermogensgrens voor uitkering levensonderhoud om niet aan oudere zelfstandige (art. 3 lid 2 Bbz).	€ 142.920

Het eigen vermogen en het totaalvermogen moet worden vastgesteld aan de hand van een actuele zakelijke balans en privébalans. Hierbij worden de bezittingen en de aanwezige schulden gewaardeerd op basis van de waarde in het economisch verkeer. In de situatie van de privébalans vormt het eigen vermogen de sluitpost.

Hieronder staat een voorbeeld van de actuele zakelijke balans van een gevestigde ondernemer X, die samen met een zakelijke partner Y een onderneming exploiteert in vof-verband.

Activa zakelijk		Passiva zakelijk	
Vaste activa	€ 60.000	Eigen vermogen firmant X	€ 30.000
Vlottende activa	€ 40.000	Eigen vermogen firmant Y	€ 10.000
		Langlopende leningen	€ 35.000
		Kortlopende schulden	€ 25.000
Totaal activa	€ 100.000	Totaal passiva	€ 100.000

Activa privé		Passiva privé	
Woonhuis	€ 150.000	Eigen vermogen X	€ 20.000
Privéauto	€ 10.000		
Kapitaalverzekering	€ 5.000	Hypotheek	€ 140.000
		Persoonlijke lening	€ 5.000
Totaal activa	€ 165.000	Totaal passiva	€ 165.000

In bovenstaande situatie moet rekening gehouden worden met de voor ieder van de firmanten afzonderlijk geldende vermogensgrens. Ook moet ieders aandeel in het zakelijk totaalvermogen worden berekend. Uitgangspunt hierbij is dat de verhouding tussen ieders aandeel overeenkomt met de aanwezige verhouding tussen de eigen vermogens. Het gezamenlijke zakelijke eigen vermogen van firmant X en firmant Y bedraagt € 40.000.

Firmant X heeft een zakelijk eigen vermogen van € 30.000. Dat betekent dat zijn aandeel in het totaalvermogen € 75.000 ($= € 30.000 / € 40.000 * € 100.000$) bedraagt.

In bovenstaande situatie bedraagt voor firmant X het totaalvermogen € 240.000. Dit bestaat uit het aandeel van firmant X in het zakelijk totaalvermogen van € 75.000 en het totaal privévermogen van € 165.000. Het eigen vermogen bedraagt € 50.000 en bestaat uit € 30.000 aan zakelijk vermogen en € 20.000 aan privévermogen.

Let op! Vrijwel in alle gevallen zal een ondernemer geen privébalans aanleveren, maar moet die aan de hand van de privébezittingen en -schulden worden opgesteld.

Waardering van het vermogen op basis van economische waarde

Volgens het Bbz moeten de bezittingen worden gebaseerd op de economische waarde. Dat kan betekenen dat de waardes die zijn opgenomen in de balans van een jaarrekening moeten worden aangepast, omdat de boekwaarde die is opgenomen in de balans voor een bepaalde post niet in overeenstemming is met de economische waarde. Denk hierbij vooral aan gebouwen, voorraden en debiteuren.

Regelmatig komt het voor dat een bedrijfspand door afschrijvingen fiscaal een lagere boekwaarde heeft dan de economische waarde. Dit moet worden gecorrigeerd.

Stel dat in bovenstaande zakelijke balans de vaste activa bestaan uit een bedrijfspand. Deze heeft een boekwaarde van € 60.000, maar vertegenwoordigt een economische waarde van € 500.000. Dat betekent dat er sprake is van een (positieve) stille reserve van € 440.000. Dit resulteert erin dat deze balanspost voor het Bbz moet worden gecorrigeerd naar € 500.000.

Hiermee wordt het balanstotaal aan de activazijde verhoogd met € 440.000. Dat betekent dat de passivazijde van de balans eveneens moet worden verhoogd met € 440.000, zodat de balans weer in evenwicht is. Doordat er zich nog een toekomstige belastingclaim bevindt op deze stille reserve, kan niet dit hele bedrag worden opgeteld bij het eigen vermogen. Het is gebruikelijk om met een belastingpercentage van gemiddeld 20% te rekenen voor de toekomstige belastingclaim op de stille reserve. Het te hanteren percentage is mede afhankelijk van de belastingtarieven en de verwachting van (snelle) verkoop van bedrijfspand. Bij een belastingpercentage van 20% betekent dat in dit voorbeeld een bedrag van € 88.000 ($= 20\% \text{ van } € 440.000$) aan de passivazijde van de balans wordt opgenomen, met als omschrijving 'belastinglatentie stille reserve bedrijfspand'. Deze passieve belastinglatentie wordt beoordeeld als vreemd vermogen. Het resterende gedeelte van € 352.000 ($= € 440.000 - € 88.000$) wordt toegevoegd aan het eigen vermogen.

Debiteuren en voorraden

De posten debiteuren en voorraden zoals deze op de balans staan moeten, mede afhankelijk van de branche, regelmatig worden gecorrigeerd. Bij deze posten wordt er vaak een negatieve correctie toegepast, omdat er bijvoorbeeld sprake is van incurante voorraden of van dubieuze debiteuren. Om dit te kunnen beoordelen is het advies om voorraadlijsten en debiteurenlijsten op te vragen met een ouderdomsanalyse.

Bij een debiteurenlijst waarbij vorderingen langer dan 90 dagen openstaan is het twijfelachtig of deze nog zullen worden voldaan. Voor het bedrag aan openstaande vorderingen die ouder zijn dan 90 dagen, wordt een voorziening dubieuze debiteuren opgenomen op de passivazijde van de balans. In situaties waarin duidelijk is dat betreffende debiteuren hun vordering niet meer gaan voldoen, moet het oninbare bedrag in mindering worden gebracht op de post debiteuren. Ook moet het eigen vermogen worden verminderen met het oninbare bedrag aan debiteuren.

Bij een voorraadlijst die voor een deel bestaat uit incurante voorraad, is het gebruikelijk om de voorraad in de balans aan te passen naar de courante voorraad. De waarde van de incurante voorraad wordt ook in mindering gebracht op het eigen vermogen in de balans. De (negatieve) mutatie in de balans, dus de afboeking van de incurante voorraad, wordt in de laatste winst- en verliesrekening geboekt als inkoopkosten. Dit heeft dus uiteindelijk ook invloed op het bedrijfsresultaat.

Inzetten privévermogen

In artikel 1 van het Bbz 2004 staat dat de bescheiden vermogensvrijlating uit de Participatiewet niet geldt voor het Bbz. Dit betekent dat de ondernemer bij aanvang van de bijstand al het aanwezige privévermogen en zakelijk vermogen dat niet noodzakelijk is voor de exploitatie van de onderneming, moet aanspreken voordat bijstand kan worden verleend. Hierbij zijn 2 opties:

- 1 De ondernemer heeft een financieringsbehoefte. Hij zet het privévermogen in voor (gedeeltelijke) financiering. Hiermee wordt de behoefte aan bedrijfskapitaal verlaagd.
- 2 De ondernemer heeft alleen behoefte aan een uitkering voor levensonderhoud en zijn privévermogen hoeft niet te worden ingezet voor de bedrijfsvoering. De ondernemer moet zijn privévermogen dan gebruiken om van te leven. Dat betekent dat hiermee rekening wordt gehouden bij de verstrekking van de bijstand voor levensonderhoud.

3.7 Levensvatbaarheid

Om vast te stellen of de zelfstandige aanspraak kan maken op Bbz 2004, moet de levensvatbaarheid van het bedrijf of zelfstandig beroep beoordeeld worden.

Bepalend voor de levensvatbaarheid van een bedrijf of zelfstandig beroep is dat naar verwachting een toereikend inkomen wordt behaald. Het inkomen uit bedrijf of beroep moet, samen met het eventuele overige vaste inkomen (bijvoorbeeld uit loondienst voor enige dagen per week of inkomen van de partner), toereikend zijn voor de kosten van levensonderhoud en voor de voortzetting van het bedrijf. Een bedrijf of zelfstandig beroep is niet levensvatbaar als de kosten voor levensonderhoud permanent hoger zijn dan het inkomen. Daarnaast moet de ondernemer voldoende overhouden om te investeren en te reserveren. Het inkomen vermeerderd met de afschrijvingen moet dan ook voldoende zijn om alle aflossingsverplichtingen te voldoen en tegelijk het bedrijf op peil te houden. De aflossingsverplichtingen omvatten ook de leningen op grond van het Bbz 2004. De zelfstandige moet in staat zijn om van zijn inkomsten de noodzakelijke (vervangings-)investeringen te doen, eventueel met behulp van een bankkrediet.

Sinds 1 januari 2020 zijn de vereisten voor en de mogelijkheden van levensvatbaarheidsonderzoeken in het Bbz gewijzigd. Zie hiervoor [§ 5.1](#).

3.8 Rapportage

Iedere rapportage die ten grondslag ligt aan een te nemen besluit, heeft een aantal vaste en optionele onderdelen. In deze paragraaf worden een aantal onderdelen genoemd die een leidraad kunnen vormen bij de opbouw van het rapport.

Aanleiding

In de aanleiding wordt aangegeven waarom deze rapportage wordt opgesteld. Bijvoorbeeld: de zelfstandige heeft een aanvraag gedaan voor bedrijfskapitaal van € 30.000, omdat hij zijn crediteuren niet meer kan betalen

Procesgegevens, zoals:

- meldingsdatum
- aanvraagdatum
- datum doorgestuurd aan een derde partij (optioneel)
- ontvangst adviesrapport (optioneel)
- adviseur van de derde partij (optioneel)

De aanvraagdatum is met name van belang bij een gevestigde zelfstandige waaraan bedrijfskapitaal wordt toegekend. Op basis hiervan wordt bepaald voor welke jaren hij recht heeft op rentereductie.

Doelgroep zelfstandige: starter, gevestigde, marginaal, beëindigende, oudere.

Bedrijfsgegevens: bedrijfsvorm, naam, aard activiteiten, bedrijfsadres, website, inschrijving KVK.

Doelgroepbepaling

- Gezins- en woonsituatie (alleenstaand, gehuwd, wel/geen kostendelers)
- Woonkostentoeslag (j/n)
- Arbeidsongeschiktheidsverzekering afgesloten (j/n)
- Inkomen buiten onderneming

Met de doelgroepbepaling wordt vastgesteld of de zelfstandige wel of niet tot de doelgroep voor het Bbz behoort.

Vermogen

Met de vaststelling van het vermogen wordt vastgesteld of de zelfstandige in aanmerking kan komen voor bijstand om niet (leenbijstand en/of rentereductie).

Bij de doelgroepen starter, gevestigde, marginaal en beëindigende zelfstandige wordt het eigen vermogen vastgesteld volgens artikel 3 lid 1 Bbz 2004 (zie ook [tabel 4 § 3.5](#)) en bepaald of de zelfstandige in aanmerking komt voor bijstand om niet.

Voor de doelgroep oudere zelfstandige geldt alleen een absolute vermogensgrens. Als het eigen vermogen van de oudere zelfstandige minder bedraagt, kan hij in aanmerking komen voor bijstand om niet.

Vermogen in de vorm van een voorliggende voorziening

Hiermee wordt vastgesteld of er sprake is van vermogen (privévermogen of bedrijfsvermogen dat niet noodzakelijk is voor de exploitatie van het bedrijf) waardoor de zelfstandige mogelijk niet in

aanmerking komt voor het Bbz.

Advies nader onderbouwen met onderstaande onderdelen

Probleemstelling

Wat is de onderliggende oorzaak waardoor de zelfstandige zich heeft gemeld voor bijstand in het kader van het Bbz? Hierbij gaat het dus niet om het gevolg, bijvoorbeeld een liquiditeitsprobleem, maar om de vraag waardoor dit liquiditeitsprobleem is ontstaan.

Bevindingen

Wat zijn de bevindingen na analyse van het dossier.

Conclusie

De onderneming wordt wel of niet levensvatbaar geacht.

Eventuele aanbevelingen aan de zelfstandige en voorstel

In het voorstel wordt het uiteindelijke advies opgenomen.

Nadere onderbouwing van het levensvatbaarheidsadvies

Hiervoor gelden de volgende criteria:

Ondernemer

Aspecten zijn onder andere ervaring, kwaliteiten op diverse onderdelen (administratie, acquisitie, netwerk, vakgebied).

Onderneming

Aspecten van beoordeling zijn onder andere historie, juridische en organisatorische structuur, bedrijfsactiviteiten en ondernemingsplan.

Marktanalyse

Aspecten van beoordeling zijn onder andere:

- Wie zijn de huidige klanten van de onderneming?
- Welke mate van concentratie kent het klantenbestand?
- Wat is de grootte en ontwikkeling van het marktaandeel?
- Wie zijn de (potentiële) concurrenten van de onderneming?

Een instrument dat hiervoor kan worden gebruikt is de [locatiescan](#) van de Kamer van Koophandel (gratis).

Investerings- en financieringsplan

Aspecten van beoordeling zijn onder andere aard en onderbouwing van de kredietbehoefte, oorzaak van liquiditeitsproblemen en samenstelling van eventueel in te brengen eigen middelen.

Financiële positie na financiering

Is er na bijstandsverlening sprake van voldoende betalingscapaciteit om de verplichtingen te kunnen voldoen?

Rentabiliteit

Aspecten van beoordeling zijn o.a. ontwikkeling bedrijfsresultaat, marktperspectief, prognose en onderbouwing.

Solvabiliteit

Is het eigen vermogen dusdanig negatief, dat alleen sanering van de schulden mogelijk is?

Zekerheid

Bij de aanvraag van bedrijfskapitaal is het voor beperking van het kredietrisico te adviseren om zekerheden te vestigen. Hierbij kan worden gedacht aan primaire zekerheden in de vorm van de vestiging van een hypotheek, maar ook aan secundaire zekerheden, zoals de verpanding van machines en voertuigen.

Uitbesteed aan derden

Wat is de visie van de rapporteur op het (eventueel gevraagde) advies van derden?

- oordeel over de prijs/kwaliteit van het adviesrapport
- afwijkend oordeel over de conclusie
- afwijkend op onderdelen
- geheel mee eens
-

3.9 Afwijzingsgronden

Bij de beoordeling van een Bbz-aanvraag kunnen er diverse redenen zijn om de aanvraag af te wijzen. Hieronder een kort overzicht van de afwijzingsgronden en wetsartikelen.

- Er is sprake van **voldoende inkomen**, waardoor de ondernemer niet in bijstandsbehoevende omstandigheden verkeert. Dit is gebaseerd op artikel 11 in samenhang met artikel 19 Pw. De ondernemer heeft bijvoorbeeld een partner die meer verdient dan de bijstandsnorm.
- Er is sprake van een **voorliggende voorziening**, die 'gezien haar aard en doel wordt geacht passend en toereikend te zijn'. Dit is gebaseerd op artikel 15 Pw. Een voorbeeld hiervan is voldoende eigen vermogen (zie 3.4.2) of een particuliere arbeidsongeschiktheidsverzekering. Heeft de ondernemer een dergelijke verzekering? Dan moet hij hierop bij arbeidsongeschiktheid een beroep doen en komt hij niet in aanmerking voor het Bbz.
- Er is sprake van een bedrijf of zelfstandig beroep dat **niet levensvatbaar** is. Niet levensvatbaar wil zeggen dat het de verwachting is dat de ondernemer ook na bijstandsverlening met zijn bedrijf of zelfstandig beroep geen inkomen kan verdienen dat toereikend is om van te leven en om het bedrijf of zelfstandig beroep te kunnen voortzetten. Dit is gebaseerd op artikel 2 lid 1 onder a van het Bbz 2004 en artikel 1 onder c van het Bbz 2004.
- De aanvrager is **geen zelfstandige in de zin van het Bbz 2004**. Hij is dan voor levensonderhoud niet aangewezen op arbeid in het bedrijf of zelfstandig beroep. De aanvrager heeft bijvoorbeeld nog een andere inkomstenbron, zoals een baan in loondienst. Dit is gebaseerd op artikel 2 lid 1 onder a van het Bbz 2004 en artikel 1 onder b van het Bbz 2004.
- De werkzaamheden in het bedrijf of zelfstandig beroep worden **niet in hoofdzaak in Nederland** uitgevoerd. Dit is gebaseerd op artikel 2 lid 1 onder a van het Bbz 2004 en artikel 1 onder b van het Bbz 2004.
- De werkzaamheden in het bedrijf of zelfstandig beroep vereisen van de ondernemer dat hij per jaar **langer dan 4 weken buiten Nederland** verblijft. Het maakt niet uit of dit een aaneengesloten

periode is of verschillende perioden die samen meer dan 4 weken beslaan. Dit is gebaseerd op artikel 2 lid 1 onder a van het Bbz 2004 en artikel 1 onder b van het Bbz 2004.

- De aanvrager **voldoet niet aan de wettelijke vereisten voor de uitoefening** van arbeid in het bedrijf of zelfstandig beroep. Hij heeft niet de daarvoor benodigde/vereiste vergunningen en/of opleidingen. Dit is gebaseerd op artikel 2 lid 1 onder a van het Bbz 2004 en artikel 1 onder b ten eerste van het Bbz 2004.
- De ondernemer **voldoet niet aan het urencriterium**. Hij is op jaarbasis minder dan 1.225 uur werkzaam in het bedrijf of zelfstandig beroep. Dit is gebaseerd op artikel 2 lid 1 onder a van het Bbz 2004 en artikel 1 onder b ten tweede van het Bbz 2004.
- De ondernemer heeft **niet de volledige zeggenschap in het bedrijf of zelfstandig beroep** (alleen of samen met degene(n) met wie hij het bedrijf of zelfstandig beroep uitoefenen) en **draagt ook niet de financiële risico's** daarvan. Dit is gebaseerd op artikel 2 lid 1 onder a van het Bbz 2004 en artikel 1 onder b ten derde van het Bbz 2004.

4 Het beheertraject Bbz

Wanneer de zelfstandige in aanmerking komt voor een uitkering en/of een bedrijfskapitaal op grond van het Bbz en deze zijn verstrekt, start het beheertraject. Zowel de uitkering als het bedrijfskapitaal worden in eerste instantie als lening verstrekt. Pas achteraf wordt bepaald in hoeverre de uitkering een lening blijft en of het bedrijfskapitaal in zijn geheel met rente moet worden terugbetaald. Om dit te bepalen moeten diverse zaken worden vastgesteld en berekend. Op deze aspecten gaat dit hoofdstuk nader in.

4.1 Vaststelling leenbijstand

Aan de ondernemer kan een uitkering voor levensonderhoud worden toegekend die de eigen inkomsten aanvult tot de bijstandsnorm die van toepassing is (zie [tabel 2 in § 1.3](#)), naast de bijzondere bijstand voor woonkosten en premie voor arbeidsongeschiktheid (indien van toepassing). De Bbz-uitkering voor levensonderhoud heeft de vorm van een renteloze geldlening. Dit in tegenstelling tot de bijstandsuitkering die op grond van de Participatiewet gelijk om niet wordt verstrekt. De reden om de uitkering in de vorm van een renteloze geldlening te verstrekken is dat van tevoren, dus voor de toekenning, nog niet bekend is wat de hoogte van het inkomen uit onderneming gaat bedragen.

De hoogte van het inkomen is bij een ondernemer pas bekend na afloop van het boekjaar. Dat betekent dat het recht op bijstand altijd pas achteraf kan worden vastgesteld. Dit wordt wel de vaststelling leenbijstand genoemd of de 'om-niet-berekening'.

Om-niet-berekening

Welk deel van de leenbijstand in een uitkering om niet wordt omgezet en welk deel moet worden terugbetaald, hangt mede af van het vermogen van de ondernemer.

Er zijn 2 mogelijkheden:

- 1 Voor zelfstandigen met een vermogen *boven* de van toepassing zijnde vermogensgrens van artikel 3 Bbz (zie tabel 5 hieronder), blijft de gehele uitkering een renteloze geldlening. Deze zelfstandigen betalen vanaf het jaar volgend op het laatste jaar van de bijstandsverlening, jaarlijks minimaal 10% van het oorspronkelijke totale bedrag aan leenbijstand terug (art. 13 Bbz).
- 2 Voor zelfstandigen met een vermogen *onder* de van toepassing zijnde vermogensgrens wordt de hoogte van de bijstand definitief vastgesteld na afloop van het boekjaar (artikel 12 Bbz 2004). Dan kan het definitieve netto-inkomen van de ondernemer worden berekend en kan worden bepaald welk deel van de uitkering de zelfstandige om niet krijgt en welk deel hij moet terugbetalen.
Uitzondering hierop vormen de marginaal zelfstandigen, waarbij de bijstand gelijk om niet wordt toegekend. Voor hen wordt geen berekening gemaakt.

Tabel 5: Maximale vermogensgrenzen voor Bbz levensonderhoud om niet

Bijstand om niet	2022		2021
Eigen vermogen minder dan	€ 48.583	of	
Eigen vermogen meer dan	€ 48.583	maar minder dan	€ 204.171
En het eigen vermogen is gelijk aan of minder dan	30%	van het totale vermogen	

Geen bijstand om niet			
Eigen vermogen meer dan	€ 204.171	of	
Eigen vermogen meer dan	€ 48.583	maar minder dan	€ 204.171
En het eigen vermogen is meer dan	30%	Van het totale vermogen	

4.2 Definitieve vaststelling netto-inkomen

Artikel 12 Bbz ziet op de definitieve vaststelling van het netto-inkomen. In dit artikel staat wanneer welk deel van de verleende bijstand in een bepaald boekjaar wordt omgezet in een bedrag om niet. Hiervoor is de jaarnorm van belang.

Er zijn 3 mogelijkheden:

- 1 Het netto-inkomen van de zelfstandige en zijn gezin is samen met de uitkering minder dan de jaarnorm. De uitkering die als geldlening is verstrekt, kan worden omgezet in een bedrag om niet. Omdat er op jaarbasis te weinig bijstand is verstrekt, wordt het netto-inkomen plus de verstrekte bijstand ambtshalve aangevuld tot de jaarnorm. Dit laatste in de vorm van een nabetaling. Het netto-inkomen kan samen met de uitkering onder de jaarnorm blijven als er in het boekjaar minder is verdiend dan verwacht. Maar het is ook mogelijk dat er tijdens de uitkeringsperiode fictieve bedragen zijn gekort en achteraf blijkt dat die bedragen te hoog waren (en er dus te veel is gekort).
- 2 Het netto-inkomen is samen met de uitkering gelijk aan de jaarnorm. De gehele geldlening wordt omgezet in een bedrag om niet.
- 3 Het netto-inkomen is samen met de uitkering meer dan de jaarnorm. De ondernemer moet het meerdere terugbetalen en de rest van de verstrekte bijstand wordt omgezet in een bedrag om niet.

De uitkering kan direct als een bedrag om niet verstrekt worden als:

- het gaat om een uitkeringsduur van maximaal 6 maanden; en
- het inkomen duurzaam lager is dan de bijstandsnorm; en
- het eigen vermogen lager is dan € 204.171, of bij een eigen vermogen tussen de € 48.583 en € 204.171 lager is dan 30% van het totale vermogen. Dit is het geval bij een ondernemer die tot de doelgroep marginaal zelfstandigen kan worden gerekend.

Voorbeeld

Een zelfstandig ondernemer werkt jaren als pianostemmer en heeft een vaste klantenkring waarmee hij net genoeg verdient om van te leven. Zijn inkomen is regelmatig over het jaar gespreid, maar langdurig minder dan de bijstandsnorm. Door een ongelukkig voorval raakt hij tijdelijk arbeidsongeschikt en moet hij revalideren voor een periode van 6 maanden. Na deze periode kan hij zijn zelfstandig beroep weer oppakken. Hij vraagt een Bbz-uitkering aan om zijn tijdelijk weggevallen inkomsten een half jaar aan te vullen. Omdat hij in die periode geen inkomsten heeft en een eigen vermogen heeft van € 22.000 (dus onder de vermogensgrens), ontvangt hij de Bbz-uitkering voor levensonderhoud voor 6 maanden direct om-niet.

Bruto naar netto

Voor de bepaling van de definitieve bijstand geldt dus het in het betreffende boekjaar behaalde netto-inkomen plus de uitbetaalde bijstand. Voor de berekening van bruto- naar netto-inkomen wordt het bruto-inkomen bij de natuurlijke ondernemingsvorm (eenmanszaak, vof, maatschap) verminderd met een forfaitair (vast) percentage van 17% (in 2021, art. 6 lid 2 Bbz). Voor de privaatrechtelijke ondernemingsvorm (bv, nv), wordt het toepasselijke vennootschapsbelastingpercentage toegepast. De uitkomst van deze berekening op jaarbasis wordt vergeleken met de jaarnorm.

Onvolledig boekjaar

Als niet het hele jaar een onderneming is geëxploiteerd, is er sprake van een onvolledig boekjaar. Dit is mogelijk als de ondernemer:

- op een andere datum dan 1 januari van het jaar start met zijn onderneming; of
- op een andere datum dan 31 december van het jaar zijn onderneming beëindigt.

In deze situaties geldt er een verkorte jaarnorm. De jaarnorm wordt dan berekend naar evenredigheid over de maanden waarin bijstand is verleend. Dus als de ondernemer in het boekjaar 8 maanden bijstand heeft ontvangen, dan geldt een jaarnorm van $8/12 (= 2/3)$ van de totale jaarnorm.

Aandachtspunten bij de berekening van het inkomen

- De inkomstenbelastingaangifte is nodig om te kunnen beoordelen of er sprake is van fiscaal niet-afrekbare kosten, zoals bepaalde representatiekosten of verteerkosten. Deze moeten worden opgeteld bij de nettowinst zoals die uit de jaarrekening blijkt. Ook kan er sprake zijn van een bijtelling van de bedrijfsauto die ook privé wordt gebruikt. Hiermee wordt de winst uit onderneming verhoogd.
- Bij de winst uit onderneming op de jaarrekening moet worden uitgegaan van de genormaliseerde winst. Dat betekent dat bij de vaststelling van de leenbijstand stakingswinst niet wordt meegenomen, evenals boekwinst of boekverlies. Als er willekeurig is afgeschreven, moet dit worden genormaliseerd naar normale fiscale afschrijvingen. Dat betekent dat de winst uit onderneming in die situatie voor de berekening van de definitieve vaststelling van de leenbijstand moet worden aangepast.
- Als er sprake is van een negatief bedrijfsresultaat, moet bij een natuurlijke ondernemingsvorm de inkomstenbron uit onderneming op nihil (0) worden gesteld.
- Bij een onderneming met rechtspersoonlijkheid, zoals een besloten vennootschap, moet op de winst uit onderneming uit de rechtspersoon het vennootschapsbelastingpercentage worden toegepast dat voor het betreffende jaar van toepassing is, en dus niet het belastingforfait van artikel 6 lid 2 Bbz.
- Bij een onderneming met rechtspersoonlijkheid moet de winst uit onderneming uit de rechtspersoon (na toepassing van het vennootschapsbelastingpercentage) of het verlies worden gesaldeerd met het nettosalaris van de directeur groootaandeelhouder (dga). Als het saldo negatief is, moet dit ook op 0 worden gezet.
- Als er naast de inkomsten uit onderneming nog sprake is van andere inkomstenbronnen, zoals van een loondienstverband, moet uitgegaan worden van deze bruto-inkomsten minus loonheffing. Als om wat voor reden dan ook geen loonheffing is toegepast, moet het belastingforfait (art. 6 lid 2 Bbz) worden toegepast op deze inkomstenbron.
- Ontvangen kinderalimentatie dient als netto-inkomen te worden meegenomen bij de definitieve vaststelling van het inkomen.
- Op ontvangen partneralimentatie moet het belastingforfait worden toegepast, om dit vervolgens als netto-inkomen mee te nemen bij de definitieve vaststelling van het inkomen.

Als er geen sprake is van correcties in de winst- en verliesrekening, moet bij de natuurlijke ondernemersvorm worden uitgegaan van de fiscale winst uit onderneming zoals die blijkt uit de aangifte inkomstenbelasting.

Hieronder staan 2 voorbeelden van een berekening van de definitieve bijstand. Het 1^e voorbeeld is gebaseerd op een zelfstandige die het gehele jaar een onderneming heeft geëxploiteerd, het 2^e voorbeeld is een berekening van een ondernemer met een verkort boekjaar.

1. Jaarnormberekening bij een volledig boekjaar

Een ondernemer is op 1 januari 2018 met zijn eenmanszaak gestart. Er wordt aan hem een Bbz-uitkering toegekend als gevestigde zelfstandige voor de periode van 1 juli 2020 tot en met 31 december 2020. De zelfstandige is alleenstaand en heeft geen recht op bijzondere bijstand voor zijn woonkosten en/of arbeidsongeschiktheid.

Maandelijks wordt de Bbz-uitkering uitbetaald naar de norm voor een alleenstaande van € 1.059,03. Hierbij wordt rekening gehouden met inkomsten van € 300,00 per maand. Dus per saldo wordt er maandelijks aan uitkering een bedrag van € 759,03 uitbetaald aan de ondernemer.

In 2021 levert de ondernemer zijn inkomstenbelastingaangifte 2020 en jaarrekening 2020 aan. Hieruit blijkt dat de ondernemer in 2020 een totale winst uit onderneming van € 2.500,00 heeft gerealiseerd. Omdat de ondernemer heel 2020 zijn onderneming heeft geëxploiteerd, is er sprake van een volledig boekjaar van 1 januari tot en met 31 december 2020 en van een volledige jaarnorm. De berekening van de definitieve bijstand is dan als volgt:

- 1 berekening van de jaarnorm;
- 2 berekening van het inkomen;
- 3 berekening van de definitieve vaststelling;
- 4 berekening van de periodenorm: deze berekening is alleen nodig als het totale inkomen in een (verkort) boekjaar, bestaande uit de uitbetaalde leenbijstand en de inkomsten, lager is dan de (verkorte) jaarnorm en de uitkering niet voor een heel jaar is toegekend. In alle andere gevallen is deze berekening niet van toepassing.

1. Berekening van de jaarnorm:

Periode van Algemene bijstand	Aantal maanden	Bijstandsnorm	Totaal periode	Totaal
1 januari t/m 30 juni	6	€ 1.052,32	€ 6.313,92	
1 juli t/m 31 december	6	€ 1.059,03	€ 6.354,18	
Subtotaal algemene bijstand				€ 12.668,10
Periode van bijzondere bijstand				
Periode van woonkostentoeslag				
1 januari t/m 31 december	Nvt			
Periode van premie arbeidsongeschiktheid				
1 januari t/m 31 december	Nvt			
Subtotaal bijzondere bijstand				0,00
Jaarnorm				€ 12.668,10

2. Berekening van het inkomen

Inkomstenbronnen	Bruto	Belastingforfait/loonheffing	Netto
Fiscale winst uit onderneming	€ 2.500,00		
Overig bruto-inkomen	0,00		
Subtotaal	€ 2.500,00	Min 18% = € 450,00	€ 2.050,00
Overig inkomen			
Partneralimentatie		Min 18%	
Kinderalimentatie			
Totaal inkomen			€ 2.050,00

3. Berekening van de definitieve vaststelling

Verleende bijstand (6 maanden * € 759,03)	€ 4.554,18	
Netto inkomen	<u>2.050,00</u>	+/+
Totaal inkomen	6.604,18	
Jaarnorm	<u>12.668,10</u>	-/-
Verschil	-/- € <u>6.063,92</u>	

In dit voorbeeld zou in beginsel een bedrag van € 6.063,92 moeten worden nabetaald aan de ondernemer. Dat bedrag komt hij te kort op zijn totale jaarnorm.

Omdat het totale inkomen lager is dan de jaarnorm en er niet voor het gehele jaar een uitkering is toegekend, moet dit inkomen worden afgezet tegen de periodenorm. De periodenorm loopt van 1 juli 2020 tot en met 31 december 2020.

4. Berekening van de periodenorm, die loopt van 1 juli 2020 tot en met 31 december 2020

Periode van Algemene bijstand	Aantal maanden	Bijstandsnorm	Totaal periode	Totaal
1 januari t/m 30 juni				
1 juli t/m 31 december	6	€ 1.059,03	€ 6.354,18	
Subtotaal algemene bijstand				€ 6.354,18
Periode van bijzondere bijstand				
Periode van woonkostentoeslag				
1 juli t/m 31 december	Nvt			
Periode van premie arbeidsongeschiktheid				
1 juli t/m 31 december	Nvt			
Subtotaal bijzondere bijstand				0,00
Jaarnorm verkort				€ 6.354,18

Dat betekent dat er volgens de periodenorm maximaal recht is op een bedrag om niet van € 6.354,18.

Er kan niet méér aan bijstand om niet worden toegekend of nabetaald dan de periode waarvoor bijstand is verleend. Dat betekent in deze situatie dat het maximale recht op bijstand wordt beperkt

door de periodenorm. In deze situatie moet conform artikel 12 lid 2 onder a Bbz het al uitbetaalde bedrag van € 4.554,18 om niet worden toegekend en een bedrag van € 1.800,00 (= € 6.354,18 -/- € 4.554,18) om niet worden nabetaald.

2. Jaarnormberekening bij een verkort boekjaar

Een ondernemer start op 1 juli 2020 met zijn eenmanszaak. Er wordt aan hem een Bbz-uitkering toegekend als startende zelfstandige voor de periode van 1 juli 2020 tot en met 31 december 2020. De zelfstandige is alleenstaand en heeft geen recht op bijzondere bijstand voor zijn woonkosten en/of arbeidsongeschiktheid.

Maandelijks wordt de Bbz-uitkering uitbetaald maar de norm voor een alleenstaande van € 1.059,03. Hierbij wordt rekening gehouden met inkomsten van € 300,00 per maand. Dus per saldo wordt er maandelijks aan uitkering een bedrag van € 759,03 uitbetaald aan de ondernemer.

In 2021 levert de ondernemer zijn inkomstenbelastingaangifte 2020 en jaarrekening 2020 aan. Hieruit blijkt dat de ondernemer in de periode van 1 juli tot en met 31 december 2020 een totale winst uit onderneming van € 2.500,00 heeft gerealiseerd.

Omdat de ondernemer per 1 juli 2020 is gestart met zijn onderneming, moet hierbij worden uitgegaan van een verkorte jaarnorm. Die loopt, net als het verkorte boekjaar, van 1 juli 2020 tot en met 31 december 2020.

1. Berekening van de verkorte jaarnorm:

Periode van Algemene bijstand	Aantal maanden	Bijstandsnorm	Totaal
1 juli t/m 31 december	6	€ 1.059,03	€ 6.354,18
Subtotaal algemene bijstand			€ 6.354,18
Periode van bijzondere bijstand			
Periode van woonkostentoeslag			
1 juli t/m 31 december	Nvt		
Periode van premie arbeidsongeschiktheid			
1 juli t/m 31 december	Nvt		
Subtotaal bijzondere bijstand			0,00
Jaarnorm verkort			€ 6.354,18

2. Berekening van het inkomen in het verkorte boekjaar:

Inkomstenbronnen	Bruto	Belastingforfait/loonheffing	Netto
Fiscale winst uit onderneming	€ 2.500,00		
Overig bruto-inkomen	0,00		
Subtotaal	€ 2.500,00	Min 18% = € 450,00	€ 2.050,00
Overig inkomen			
Partneralimentatie		Min 18%	
Kinderalimentatie			
Totaal inkomen			€ 2.050,00

3. Berekening van de definitieve vaststelling:

Verleende bijstand (6 maanden * € 759,03)	€ 4.554,18	
Netto inkomen	<u>2.050,00</u>	+/+
Totaal inkomen	6.604,18	
Jaarnorm verkort	<u>6.354,18</u>	-/-
Verschil	€ 250,00	

In dit voorbeeld had de ondernemer over de periode 1 juli tot en met 31 december 2020 een totaal inkomen dat € 250,00 meer bedroeg dan de bijstandsnorm die voor hem van toepassing was. Dat betekent dat van het al uitbetaalde bedrag aan bijstand van € 4.554,18 een bedrag van € 4.304,18 om niet kan worden toegekend. Het resterende bedrag van € 250,00 kan worden teruggevorderd op grond van artikel 12 lid 2 onder c Bbz en artikel 58 lid 2 onder a PW.

Bij de vaststelling van de definitieve uitkering wordt dus niet gekeken naar het inkomen van vóór de start van de onderneming, in dit voorbeeld het inkomen van voor 1 juli 2020. Dit is niet relevant voor de vaststelling.

4.3 Fiscale afhandeling van de vaststelling leenbijstand

Nadat de leenbijstand berekend en vastgesteld is, moet er – als er sprake is van een bedrag om niet – worden bepaald welke fiscale afhandeling van toepassing is.

Om de fiscale afhandeling in de tijd te kunnen duiden, is het van belang om te weten dat:

- tot 1 januari 2017 het bedrag om niet werd belast met loonheffing;
- per 1 januari 2017 het bedrag om niet wordt belast met eindheffing; en
- het sinds 2020 - naast de fiscale mogelijkheid van belasting met eindheffing - ook mogelijk is het berekende bedrag om niet onbelast te laten.

Hieronder wordt ingegaan op deze 3 methodes van fiscale afhandeling.

Fiscale afhandeling met loonheffing

Met deze methode werd er loonheffing betaald over het bedrag aan leenbijstand dat om niet werd toegekend, in het jaar dat de definitieve vaststelling werd verricht. De ondernemer ontving van de gemeente een jaaropgaaf met het bedrag dat om niet was gesteld.

Deze methode van fiscale afhandeling had als gevolg dat de definitieve uitkering van een voorgaand jaar (het 'papierinkomen') voor de Belastingdienst cumuleerde met het daadwerkelijke inkomen

van de ondernemer in het betreffende jaar. Over dit totale inkomen vond dan loonheffing plaats. Dit zorgde vaak voor ongewenste effecten. Het totale fiscale toetsingsinkomen (dus het daadwerkelijke inkomen in een jaar en het bedrag dat om niet was toegekend in dat jaar) kon de inkomensgrens om in aanmerking te komen voor huur- en zorgtoeslag en het kindgebonden budget overschrijden. Meestal waren deze toeslagen gebaseerd op alleen het daadwerkelijke inkomen en al uitbetaald. De ondernemer moest deze dan terugbetalen. Dit leidde vervolgens tot veel liquiditeitsproblemen bij ondernemers, omdat zij niet beschikten over de middelen om de toeslagen terug te betalen.

Fiscale afhandeling met eindheffing

Om het ongewenste effect van het papieren inkomen te voorkomen, is per 1 januari 2017 de eindheffing van toepassing op de vaststellingen. De leenbijstand die omgezet wordt in een bedrag om niet, is vanaf het moment van omzetting een eindheffingsbestanddeel. Over dit bestanddeel moet de gemeente belasting betalen en niet de Bbz-gerechtigde. Het hoort niet meer tot het verzamelinkomen voor de inkomstenbelasting en het toetsingsinkomen voor toeslagen. De Bbz-gerechtigde kan de eindheffing die de gemeente betaalt, niet als voorheffing verrekenen met de inkomstenbelasting/premie volksverzekeringen.

Voor de ondernemer maakt het bedrag dat om niet wordt toegekend door de toepassing van eindheffing geen deel uit van het toetsingsinkomen voor de toeslagen. Ook heeft de omzetting geen effect op andere inkomensafhankelijke regelingen. Dit betekent ook dat de ondernemer geen jaaropgaaf meer ontvangt van het bedrag dat om niet is toegekend.

Fiscale afhandeling onbelast

Met ingang van 2020 kan leenbijstand die wordt omgezet in een bedrag om niet op het moment van omzetting onbelast worden toegekend als er géén sprake is van periodiciteit. Is er wel sprake van periodiciteit, dan moet de om-niet-stelling worden belast met eindheffing.

Achtergrond

Door enkele gemeenten is bij de Belastingdienst onder de aandacht gebracht dat eindheffing volgens hen alleen van toepassing is bij een belastbaar inkomen uit werk en woning, en dat daarvan alleen sprake is bij een periodieke uitkering (ofwel periodiciteit). De Belastingdienst is het hiermee eens; er is sprake van een belastbaar inkomen uit werk en woning bij periodiciteit. Dat betekent dat er in die gevallen eindheffing kan worden toegepast. Dit standpunt van de Belastingdienst is kenbaar gemaakt in het [Gemeentenieuws 5-2020](#), onderdeel 14.

Achtergrond van dit standpunt vormt een arrest van de Hoge Raad van 18 december 2015 [ECLI:NL:HR:2015:3598](#). De conclusie uit het arrest is dat aan de eis van periodiciteit van de uitkeringen is voldaan als redelijkerwijs is te verwachten dat ook in één of meer volgende jaren een uitkering uit dezelfde oorzaak wordt ontvangen (dan wordt voldaan aan de in artikel 3.101 Wet IB 2001 besloten liggende eis van periodiciteit).

Wat betekent dit standpunt voor de vaststellingen van leenbijstand?

De algemene lijn is dat er sprake is van periodiciteit als de uitkering of de uitkeringen deel uitmaken van een reeks van uitkeringen. Bij iedere omzetting van leenbijstand in een bedrag om niet moet bekeken worden of er sprake is van periodiciteit of van een op zichzelf staande eenmalige uitkering. Is er sprake van periodiciteit? Dan moet bij de toekenning van het bedrag om niet eindheffing worden toegepast. Is er geen sprake van periodiciteit? Dan kent de gemeente het bedrag om niet onbelast toe.

Hoe beoordeel je of er sprake is van een periodieke uitkering?

Van belang zijn:

- a. periodiciteit
- b. het toetsmoment of genietingsmoment
- c. onzekerheidsvereiste

a. Periodiciteit

Van periodiciteit is per definitie sprake als er bij de Bbz-gerechtigde eerder en in dezelfde reeks een definitieve vaststelling heeft plaatsgevonden. Bijvoorbeeld: een starter heeft 3 jaar lang een periodieke uitkering ontvangen. De eerste 2 jaren zijn al vastgesteld en belast met eindheffing. Op het moment dat het 3^e jaar moet worden vastgesteld heeft de starter ook een loondienstverband. Toch maakt dit 3^e jaar onderdeel uit van een *reeks* en is er sprake van periodiciteit (ook al is er een andere juridische basis op het moment van vaststelling). In dit geval moet er toch eindheffing worden toegepast.

Als niet eerder een Bbz-vaststelling heeft plaatsgevonden, moet de kans worden beoordeeld of de ondernemer in de toekomst opnieuw in aanmerking kan komen voor de Bbz-regeling en er dus nog een volgende vaststelling gaat komen. Als dat redelijkerwijs mogelijk is wordt voldaan aan de periodiciteitsvereiste en is eindheffing van toepassing.

b. Toetsmoment of genietingsmoment

Dit is het moment/jaar dat de definitieve vaststelling plaatsvindt onder verrekening van de leenbijstand.

c. Onzekerheidsvereiste

Bij de toekenning van een Bbz-uitkering is nog onbekend hoe het jaar wat betreft inkomen voor de ondernemer gaat verlopen. Pas na afsluiting van het boekjaar kan dit worden vastgesteld. De uitkering is afhankelijk van de hoogte van de winstontwikkeling en andere toekomstige inkomens- en vermogensontwikkelingen. Pas na afloop van het boekjaar is duidelijk of aan het inkomensvereiste voor dat jaar is voldaan.

In het geval de Bbz-uitkering op het toetsmoment wordt omgezet in een lening die moet worden terugbetaald, is er – vanwege die terugbetalingsverplichting – geen sprake van een periodieke uitkering.

Samengevat

Op basis van het standpunt van de Belastingdienst kun je concluderen dat eindheffing van toepassing is als er sprake is van een reeks van Bbz-uitkeringen die zich over meer dan één kalenderjaar uitspreiden. De periodiciteit strekt zich dan uit over minimaal 2 kalenderjaren. Hieronder 2 voorbeelden:

Voorbeeld 1

Een ondernemer heeft in het jaar 2020 een Bbz-uitkering ontvangen voor de periode van 1 januari 2020 tot 1 juli 2020. Vervolgens is die uitkering met 6 maanden verlengd tot en met 31 december 2020, daarna is de uitkering niet meer verlengd. Er zijn 2 toekenningsbesluiten, maar dit is niet relevant voor de beoordeling of er sprake is van periodiciteit. In dit geval hoeft maar over één jaar een definitieve vaststelling plaats te vinden en is er geen sprake van een reeks (over meerdere kalenderjaren). Hierdoor is er geen sprake van periodiciteit. Dat betekent dat in deze situatie de om-niet-stelling onbelast moet worden toegekend.

Voorbeeld 2

Een ondernemer heeft in het jaar 2020 een Bbz-uitkering ontvangen voor de periode van 1 oktober 2020 tot 1 april 2021. Daarna heeft er geen verlenging van de uitkering meer plaatsgevonden. In dit geval is er één toekenningsbesluit, maar dit is niet relevant voor de beoordeling of er sprake is van periodiciteit. Er vindt over 2 kalenderjaren een definitieve vaststelling plaats. Het gaat dus om een reeks (2 kalenderjaren) en er is sprake van periodiciteit. Dat betekent dat in deze situatie de om-niet-stelling(en) met eindheffing moeten worden toegekend.

Advies

Neem in de rapportage voor om-niet-stellingen van leenbijstand (verplicht) een onderdeel op met als omschrijving 'fiscale belasting om-niet-stelling' en voorzie dit van argumentatie voor de keuze eindheffing of onbelast.

Waarom is het van belang om dit bij iedere om-niet-stelling goed te beoordelen? Financieel gezien is de onbelaste uitkering voor de gemeente gunstiger, omdat hierdoor minder middelen worden onttrokken uit het BUIG-budget. Ook de eindheffing wordt namelijk betaald uit het BUIG-budget.

4.4 Kredietbestedingscontrole bedrijfskapitaal

Bij de toekenning van bijstand in de vorm van bedrijfskapitaal (een rentedragende geldlening) aan een gevestigde of startende zelfstandige, wordt in de toekenningsbeschikking de bestemming van de geldlening vastgelegd. Daarnaast wordt hierin ook vermeld dat de rentedragende geldlening direct opeisbaar is, als deze niet aan deze bestemming is besteed.

Om te controleren of de ondernemer de lening ook echt aan de vastgelegde bestemming besteedt, moet hij bewijsstukken overleggen. Deze bewijsstukken dienen objectief en verifieerbaar te zijn. Het gaat meestal om facturen waaruit kan worden afgeleid waaraan de geldlening is besteed, en om betaalbewijzen zoals bankafschriften, zodat nagegaan kan worden of de facturen daadwerkelijk zijn betaald.

Sommige gemeenten kiezen ervoor om de leverancier of de crediteur uit naam van de ondernemer rechtstreeks te betalen. Het voordeel hiervan is dat de gemeente dan precies weet waaraan de geldlening is besteed en geen risico loopt dat de ondernemer de geldlening op een andere wijze besteedt.

Bij een rentedragende geldlening voor de sanering van schulden ontvangt de gemeente bij de inschakeling van een schuldbemiddelingsbedrijf een overzicht van de te betalen bedragen tegen finale kwijting. Dit vormt dan bij het betalen van dit bedrag aan het schuldbemiddelingsbedrijf het objectieve en verifieerbare bewijsstuk dat de geldlening is besteed conform bestemming.

Als uit onderzoek van de aangeleverde bewijsstukken blijkt dat de ondernemer de rentedragende geldlening niet (geheel) heeft besteed zoals in de toekenningsbeschikking is vastgelegd, is dit een reden om (een deel van) de lening op grond van artikel 39 lid 2 onder a Bbz direct op te eisen en (eventueel) terug te vorderen. Ook is het mogelijk dat een deel van de geldlening niet is besteed, omdat er minder is betaald of geïnvesteerd dan beoogd. Ook dit is een reden om (een deel van) de lening direct op te eisen en (eventueel) terug te vorderen.

Beleidskeuze: Vanaf welk percentage of bedrag van de te besteden geldlening wordt er opgeëist en teruggevorderd? Gaat het bijvoorbeeld om een bedrag kleiner dan € 500? Dan kan de gemeente dit beschouwen als ‘werkkapitaal’ en niet terugvorderen.

4.5 Vaststelling rentereductie voor jaar t+1 en t+2

In de toekenningsbeschikking van bijstand in de vorm van bedrijfskapitaal staat het bedrag waarop het eigen vermogen is vastgesteld. Gaat het om een gevestigde zelfstandige? Dan staat in deze beschikking ook of de ondernemer mogelijk in aanmerking komt voor bijstand om niet in de vorm van rentereductie. Rentereductie is alleen mogelijk bij een gevestigde zelfstandige (die geen marginaal zelfstandige is).

De gemeente moet in het 1^e en 2^e boekjaar na de aanvraag van het bedrijfskapitaal (t+1 en t+2) ambtshalve berekenen en besluiten of de ondernemer in aanmerking komt voor rentereductie. Dat betekent dat er 2 rentereductieberekeningen moeten worden gemaakt.

De berekening voor rentereductie is gelijk aan de berekening van de definitieve bijstand waarbij de jaarnorm en het inkomen wordt vastgesteld (zie [§ 4.2](#)). Als de jaarnorm hoger is dan het inkomen, dan vormt het verschil het bedrag dat aan bijstand om niet in de vorm van rentereductie kan worden verleend. Dit bedrag aan rentereductie mag nooit méér zijn dan de rente die de ondernemer verschuldigd is in het betreffende boekjaar.

Voorbeeld berekening rentereductie

Een ondernemer heeft in 2019 een aanvraag voor bedrijfskapitaal ingediend van € 30.000,00. De gemeente heeft aan de ondernemer een rentedragende geldlening toegekend in lineaire vorm. Dat wil zeggen dat de ondernemer met ingang van 1 januari 2020 maandelijks een bedrag van € 833,33 aan aflossing en rente moet betalen. Er geldt een rentepercentage van 8% op jaarbasis op de openstaande vordering. Bij de toekenning is het eigen vermogen vastgesteld op € 12.000,00. Dit is minder dan de vermogensgrens van artikel 3 lid 1 Bbz. Hierdoor kan de ondernemer in aanmerking komen voor bijstand om niet in de vorm van rentereductie.

In 2021 levert de ondernemer zijn inkomstenbelastingaangifte 2020 en jaarrekening 2020 aan. Hieruit blijkt dat de ondernemer in 2020 een winst uit onderneming van € 14.500,00 heeft gerealiseerd. Er is verder geen sprake van andere inkomstenbronnen. De ondernemer woont heel 2020 samen met zijn partner. Die werkt in 2020 in loondienst en heeft hieruit een bruto-inkomen van € 5.000,00. De loonheffing is € 1.200,00, dus het netto-inkomen bedraagt € 3.800,00. De ondernemer is niet verzekerd tegen arbeidsongeschiktheid en woont met zijn partner in een huurwoning waarvoor zij huurtoeslag ontvangen. Bijzondere bijstand in de vorm van woonkosten of premie arbeidsongeschiktheid is daarom niet van toepassing. De ondernemer was in het jaar 2020 € 1.200,00 aan rente verschuldigd, maar heeft € 900,00 voldaan.

Berekening van de jaarnorm:

Periode van Algemene bijstand	Aantal maanden	Bijstandsnorm	Totaal
1 januari t/m 30 juni	6	€ 1.503,31	€ 9.019,86
1 juli t/m 31 december	6	€ 1.512,90	€ 9.077,40
Subtotaal algemene bijstand			€ 18.097,26
Periode van bijzondere bijstand			
Periode van woonkostentoeslag			
1 januari t/m 31 december	Nvt		
Periode van premie arbeidsongeschiktheid			
1 januari t/m 31 december	Nvt		
Subtotaal bijzondere bijstand			0,00
Jaarnorm			€ 18.097,26

Berekening van het inkomen:

Inkomstenbronnen	Bruto	Belastingforfait/loonheffing	Netto
Fiscale winst uit onderneming	€ 14.500,00		
Overig bruto-inkomen	€ 0,00		
Subtotaal	€ 14.500,00	Min 18% = € 2.610,00	€ 11.890,00
Overig inkomen	€ 5.000,00	€ 1.200,00	€ 3.800,00
Partneralimentatie		Min 18%	
Kinderalimentatie			
Totaal inkomen			€ 15.690,00

Het bedrag dat maximaal om niet kan worden toegekend of waarvoor mogelijk rentereductie kan worden verleend is **€ 2.407,26**. Dat is het verschil tussen de jaarnorm (€ 18.097,26) en het totale inkomen (€ 15.690,00).

Voor welk bedrag kan nu rentereductie worden verleend? We hebben te maken met 2 maxima:

- € 1.200,00 aan verschuldigde rente;
- € 2.407,26 aan het berekende bedrag om niet.

Het laagste maximumbedrag is bepalend. Dat betekent in dit voorbeeld dat het bedrag aan mogelijke rentereductie het bedrag aan verschuldigde rente van € 1.200,00 is.

De ondernemer heeft van de verschuldigde rente € 900,00 betaald en € 300,00 nog niet (is dus achterstallig). Alleen dit bedrag van € 900,00 kan in de vorm van rentereductie aan de ondernemer worden terugbetaald.

Vaststelling rentereductie van voor 1 januari 2020

Tot 1 januari 2020 was het mogelijk om rentereductie te berekenen en te verlenen aan ondernemers die zowel een bedrijfskapitaal hadden aangevraagd (en ontvangen) en een uitkering voor levensonderhoud ontvingen. In die situatie wordt het bedrag om niet berekend, waarbij dit eerst wordt toegepast op de verleende bijstand. Als er nog een bedrag resteert, wordt dit benut voor de rentereductie.

Bij aanvragen van op of na 1 januari 2020 is het niet meer mogelijk rentereductie toe te passen voor jaren (dus jaar t+1 of t+2) waarin de ondernemer ook algemene bijstand voor levensonderhoud ontvangt.

Vaststelling keuzejaar voor aanvragen bedrijfskapitaal van voor 1 januari 2020

Een gevestigde zelfstandige die bijstand voor bedrijfskapitaal heeft gekregen in de vorm van een geldlening of borgtocht en wiens netto-inkomen in het boekjaar van de aanvraag of het boekjaar daarvoor lager was dan de toepasselijke jaarnorm, heeft recht op bijstand om niet, als de aanvraag voor bedrijfskapitaal is gedaan vóór 1 januari 2020. Dit kan ambtshalve, dus de ondernemer hoeft hiervoor geen aanvraag in te dienen.

Voor aanvragen van bedrijfskapitaal gedaan vanaf 1 januari 2020 bestaat niet meer de mogelijkheid van geheel of gedeeltelijke omzetting van de rentedragende geldlening in bijstand om niet.

Toepassing keuzejaar

Toepassing van het keuzejaar betekent dat de ondernemer zelf het boekjaar waarover de bijstand wordt omgezet in een bedrag om niet bepaalt. Hierbij heeft hij de keuze tussen het jaar dat de aanvraag is gedaan of het daaraan voorafgaande jaar. Het is voor de zelfstandige het meest gunstig om het jaar te kiezen waarin het gezamenlijke gezinsinkomen het laagst was.

In de toekenningsbeschikking is vastgelegd waarop het eigen vermogen is vastgesteld en of de ondernemer mogelijk in aanmerking komt voor bijstand om niet in het keuzejaar. De mogelijkheid van het keuzejaar is alleen van toepassing voor een gevestigde zelfstandige (die geen marginaal zelfstandige is).

De om-niet-stelling in het keuzejaar

De berekening voor het keuzejaar is gelijk aan de berekening van de definitieve bijstand, zoals is opgenomen in [§ 4.2](#). De hoogte van het bedrag om niet is gelijk aan het inkomenstekort in het keuzejaar. Dat bedraagt het verschil tussen de jaarnorm en het netto inkomen in het keuzejaar, maar ten hoogste het verschil tussen het eigen vermogen en de toepasselijke vermogensgrens bedoeld in artikel 3 lid 1 Bbz. Met de verstrekking van een bedrag om niet wordt het eigen vermogen namelijk verhoogd. Gaat het om een al verstreken boekjaar, dan kan het eigen vermogen hoger worden dan de toepasselijke vermogensgrens. Om dat te voorkomen mag het bedrag hooguit het verschil zijn tussen de toepasselijke vermogensgrens en het eigen vermogen.

Als in het betreffende keuzejaar ook algemene bijstand is verleend, wordt het om-niet-berekende bedrag in eerste instantie toegepast op de verstrekte leenbijstand. Als er dan nog een bedrag om niet resteert, wordt dit benut voor toepassing op het keuzejaar.

Consequenties van de om-niet-stelling in het keuzejaar

- *Rente herrekenen*: Het berekende bedrag om niet wordt met terugwerkende kracht, per datum uitbetaling van de geldlening, in mindering gebracht op de verstrekte geldlening. Dat heeft tot gevolg dat de ondernemer (mogelijk) te veel rente heeft betaald. De verschuldigde rente was immers gebaseerd op de oorspronkelijk verstrekte geldlening. Dit betekent dat de rente moet worden herrekend. Eventueel te veel betaalde rente moet worden terugbetaald of in overleg met de ondernemer in mindering worden gebracht op de hoofdsom (of eventueel achterstallige rente).
- *Verkorting looptijd lening*: De hoogte van het aflossingsbedrag zoals dat bij de toekenning is vastgesteld, mag bij toepassing van het keuzejaar niet worden gewijzigd. Dat betekent dat de totale looptijd van de geldlening wordt verkort.

Voorbeeld keuzejaarberekening

Een ondernemer heeft in 2019 een aanvraag voor bedrijfskapitaal ingediend van € 30.000,00, dat op 1 september 2019 is uitbetaald. Door de gemeente is aan de ondernemer een rentedragende geldlening toegekend in lineaire vorm. Daarbij moet met ingang van 1 januari 2020 maandelijks een bedrag van € 833,33 worden afgelost. Er geldt een rentepercentage van 8% op jaarbasis op de openstaande vordering vanaf het moment van uitbetaling. Rente en aflossing moeten elke maand worden voldaan.

Bij de toekenning is het eigen vermogen vastgesteld op € 12.000,00. Dat is minder dan de vermogensgrens van artikel 3 lid 1 Bbz 2004, waardoor de ondernemer in aanmerking kan komen voor bijstand om niet in een keuzejaar. Hierbij heeft de ondernemer de keuze tussen het jaar 2019 (jaar van aanvraag) of het jaar 2018 (het jaar voorafgaande aan het jaar van aanvraag).

In 2020 levert de ondernemer zijn inkomstenbelastingaangiften en jaarrekeningen van de jaren 2018 en 2019 aan. Uit de aangeleverde gegevens blijkt het volgende:

- De ondernemer heeft in het jaar 2019 een winst uit onderneming gerealiseerd van € 14.500,00. Er is verder geen sprake van andere inkomstenbronnen. De ondernemer woont het hele jaar 2019 samen met zijn partner. Die werkt in 2019 in loondienst en heeft hieruit een bruto-inkomen van € 5.000,00. De loonheffing is € 1.200,00, zodat het netto-inkomen € 3.800,00 bedraagt.
- De ondernemer heeft in het jaar 2018 een verlies uit onderneming gerealiseerd van € 3.500,00. Er is verder geen sprake van andere inkomstenbronnen. Ook in 2018 woonde hij het hele jaar samen met zijn partner die dat jaar uit werk in loondienst een bruto-inkomen van € 3.500,00 heeft. De loonheffing was € 900,00, zodat het netto-inkomen € 2.600,00 bedraagt.
- De ondernemer is in beide jaren niet verzekerd tegen arbeidsongeschiktheid. Hij woont met zijn partner in een huurwoning waarvoor zij huurtoeslag ontvangen. Dat betekent dat bijzondere bijstand in de vorm van woonkosten of premie arbeidsongeschiktheid voor zowel het jaar 2018 als 2019 niet van toepassing is.

In deze situatie is het overduidelijk dat voor de ondernemer het jaar 2018 als keuzejaar het meest gunstig is, omdat in dat jaar het gezinsinkomen lager is dan in 2019. Op basis hiervan kun/moet je de ondernemer het advies geven 2018 als keuzejaar te kiezen. Hieronder wordt daarom de om-niet-berekening alleen gemaakt voor het jaar 2018.

Berekening van de jaarnorm:

Periode van Algemene bijstand	Aantal maanden	Bijstandsnorm	Totaal
1 januari t/m 30 juni	6	€ 1.417,32	€ 8.503,92
1 juli t/m 31 december	6	€ 1.423,66	€ 8.541,96
Subtotaal algemene bijstand			€ 17.045,88
Periode van bijzondere bijstand			
Periode van woonkostentoeslag			
1 januari t/m 31 december	Nvt		
Periode van premie arbeidsongeschiktheid			
1 januari t/m 31 december	Nvt		
Subtotaal bijzondere bijstand			0,00
Jaarnorm			€ 17.045,88

Berekening van het inkomen:

Inkomstenbronnen	Bruto	Belastingforfait/ loonheffing	Netto
Fiscale winst uit onderneming	€ 0,00		
Overig bruto-inkomen	0,00		
Subtotaal	€ 0,00	Min 20%	€ 0,00
Overig inkomen	€ 3.500,00	€ 900,00	€ 2.600,00
Partneralimentatie		Min 20%	
Kinderalimentatie			
Totaal inkomen			€ 2.600,00

Het bedrag dat om niet kan worden verleend is maximaal € 14.445,88. Dat is het verschil tussen de jaarnorm (€ 17.045,88) en het totale inkomen (€ 2.600,00).

Na de berekening moet dit bedrag nog worden getoetst aan het verschil tussen het eigen vermogen en de toepasselijk vermogensgrens van het jaar van toekenning. Dat is in dit voorbeeld het jaar 2019, dus de vermogensgrenzen van 2019 - en niet die van 2018 - is hierbij bepalend. De absolute vermogensgrens genoemd in artikel 3 lid 1 Bbz bedraagt in het jaar 2019 € 47.041,00.

Het eigen vermogen is bij de toekenning vastgesteld op een bedrag van € 12.000,00. Het berekende bedrag om niet bedraagt € 14.445,88. Het eigen vermogen wordt verhoogd met dit bedrag van € 14.455,88 en het 'nieuwe eigen vermogen' is daarmee € 26.455,88. Omdat dit lager is dan het maximale bedrag van € 47.041,00, kan dit berekende bedrag volledig om niet worden verleend.

Consequenties voor de rente bij de om-niet-stelling in het keuzejaar

Wat betekent dit voor de lening die op 1 september 2019 is uitbetaald?

De geldlening van € 30.000,00 moet per datum uitbetaling - dus met terugwerkende kracht - worden verminderd met het berekende bedrag om niet van € 14.455,88. Dat betekent dat de geldlening per 1 september 2019 € 15.544,12 bedraagt.

Dat heeft ook consequenties voor de al betaalde rente. Deze moet worden herrekend naar aanleiding van de nieuwe hoofdsom. Eventueel te veel betaalde rente moet worden terugbetaald of in overleg met de ondernemer in mindering worden gebracht op de hoofdsom.

4.6 Niet (meer) voldoen aan betalingsverplichtingen

In de toekenningsbeschikking waarbij bedrijfskapitaal in de vorm van een rentedragende geldlening wordt toegekend, moet ook worden vermeld wat de looptijd van de geldlening is en wat de periodieke rente- en aflossingsverplichtingen bedragen. Het is belangrijk de ondernemer goed te informeren over de wijze waarop hij moet betalen. Dit kan op diverse manieren, zoals met een betaalschema voor de gehele looptijd van de geldlening met daarin opgenomen de vervalddata, automatische incasso, periodiek factureren, etc.

Het komt voor dat de ondernemer niet of niet helemaal aan de betalingsverplichtingen voldoet.

- 1 Op grond van het Bbz kunnen dan maatregelen worden genomen. Die kunnen leiden tot:
- 2 geheel of gedeeltelijk uitstel van rente- en/of aflossingsverplichtingen;
- 3 het treffen van een schuldregeling; of
- 4 het opeisen en terugvorderen van de geldlening.

Geheel of gedeeltelijk uitstel van rente- en/of aflossingsverplichtingen

De ondernemer kan een gemotiveerd verzoek indienen om uitstel van betaling. Het is ook mogelijk dat de ondernemer dit verzoek indient als reactie op een 1^e of 2^e aanmaning.

Het verzoek tot uitstel van betaling moet de gemeente beoordelen op grond van de bepalingen die zijn opgenomen in artikel 41 Bbz:

- De ondernemer moet bij zijn verzoek voor uitstel van betaling aangeven waarom hij niet (geheel) aan de betalingsvoorwaarden kan voldoen en hoelang deze situatie naar verwachting zal voortduren. De gemeente moet daarop beoordelen of de ondernemer uiteindelijk weer aan zijn verplichtingen kan voldoen en wanneer dat het geval is;
- De gemeente beoordeelt het verzoek voor uitstel aan de hand van de motivatie van de ondernemer en diverse andere gegevens. Hierbij wordt met name de financiële situatie en het toekomstperspectief beoordeeld. Als blijkt dat de ondernemer tijdelijk niet aan de gestelde verplichtingen kan voldoen, kan de gemeente afhankelijk van de financiële situatie geheel of gedeeltelijk uitstel van het betalen van aflossing en rente verlenen.
- In totaal kan gedurende de looptijd voor een maximumtermijn van 3 jaar geheel of gedeeltelijk uitstel van betaling worden verleend. Uitstel wordt eerst voor maximaal één jaar verleend. Deze termijn kan aansluitend of op een later moment 2 keer met maximaal een jaar worden verlengd. Het uitstel heeft bij voorrang betrekking op de aflossing. Over het bedrag van de uitgestelde rente wordt geen rente berekend.
- Als blijkt dat de ondernemer langdurig niet aan de verplichtingen kan voldoen, dan zijn de lening en de eventuele achterstallige rente direct opeisbaar en kunnen worden teruggevorderd. Dit is ook het geval als de maximale periode van 3 jaar uitstel is verstreken en er opnieuw betalingsproblemen zijn.

Toepassing van een schuldregeling bij een bestaand Bbz-krediet

Als het de zelfstandige niet meer lukt om aan zijn betalingsverplichtingen te voldoen, bekijk dan de mogelijkheid om uitstel van aflossing en/of rentebetaling te verlenen. Is uitstel van betaling geen oplossing? Dan is het zinvol om de mogelijkheid van een schuldregeling te onderzoeken.

Op basis van artikel 42 Bbz (Schuldregeling) kan de gemeente bij financiële problemen de betalingsverplichtingen van de zelfstandige matigen, als naast de gemeente ook andere schuldeisers hiertoe bereid zijn. Dat zal veelal het geval zijn als de zelfstandige buiten zijn wil om in financiële moeilijkheden is geraakt, zoals door de coronamaatregelen.

De schuldregeling is een regeling of akkoord waarbij tegen een op dat moment aangeboden gedeeltelijke betaling finale kwijting wordt verkregen. De financiële middelen die voor een dergelijk akkoord nodig zijn, kan de zelfstandige verkrijgen uit een nieuw krediet, een familielening of een voorschot op de erfenis (schenking). Deze schuldregeling is ook toe te passen in het geval een zelfstandige zijn onderneming wil beëindigen. In deze situatie kan de verkoopopbrengst van de activa bij de beëindiging van het bedrijf worden gebruikt voor de afkoop van de schulden tegen finale kwijting.

De gemeente heeft de wettelijke plicht om mee te werken aan zo'n schuldenakkoord, als dat:

- de redding van het bedrijf betekent en de onderneming weer als levensvatbaar kan worden beoordeeld; of
- tot stand kan komen bij de beëindiging van het bedrijf. Hierdoor blijft de ex-zelfstandige niet met de schuld zitten en wordt voorkomen dat hij in een (kostbaar) schuldsaneringstraject terechtkomt. De ex-zelfstandige heeft dan weer perspectief bij herintreding op de arbeidsmarkt.

De voorwaarden om aan een dergelijke regeling of akkoord mee te werken zijn de volgende:

- Het deel van de lening dat door zekerheden wordt gedekt, moet buiten het akkoord blijven. Voor bepaling van het gedeelte dat nog gedekt is door zekerheidsstelling kan worden uitgegaan van de op dat moment geldende waarde van de verbonden activa. Voor het andere deel kan van de preferentie worden afgezien.
- Alle concurrente schuldeisers moeten evenredige medewerking verlenen.
Van evenredige medewerking is sprake als alle concurrente schuldeisers genoeg nemen met een gelijk percentage van de vordering, dat niet hoger mag zijn dan het percentage van de vordering dat de preferente schuldeisers ontvangen. Als sommige concurrente crediteuren een hoger percentage bedingen dan de overige concurrente crediteuren, dan is er geen sprake van evenredigheid en hoeft de gemeente dus niet mee te werken aan de totstandkoming van het akkoord. Preferente schuldeisers kunnen binnen de regeling dus wel een hoger percentage ontvangen.
In deze situatie is het aanvaardbaar dat crediteuren met vorderingen van geringe omvang buiten de regeling of het akkoord blijven (toelichting art. 42 Bbz).

Het opeisen en terugvorderen van de geldlening

De gemeente heeft de bevoegdheid om bijstand die op grond van het Bbz 2004 is verleend terug te vorderen. In een aantal gevallen is de gemeente verplicht om bijstand terug te vorderen. In het gemeentelijk beleid moet sinds 1 januari 2020 zijn vastgelegd wanneer (bijvoorbeeld na 2 aanmaningen) en waarom er wordt teruggevorderd in het kader van het Bbz. (Leen)bijstand of een lening ten behoeve van bedrijfskapitaal wordt teruggevorderd zoals vermeld in de gemeentelijke *Beleidsregels terug- en invordering* en in de artikelen 58 t/m 60 van de Participatiewet. Het Bbz bevat geen eigen terugvorderingsartikelen. Dat betekent dat altijd wordt teruggevorderd in combinatie met een artikel uit de Participatiewet.

Welke terugvorderingsgronden zijn er voor bijstand voor levensonderhoud?

Er zijn 2 gronden om bijstand voor levensonderhoud in het kader van het Bbz terug te vorderen:

- 1 De zelfstandige heeft in een boekjaar te veel leenbijstand ontvangen:
Nadat aan de hand van de inkomstengegevens is vastgesteld dat de zelfstandige te veel leenbijstand heeft ontvangen, kan deze worden teruggevorderd op grond van artikel 12 lid 2 onder c Bbz 2004 en artikel 58 lid 2 onder a Pw.
- 2 De zelfstandige levert na een hersteltermijn niet de benodigde inkomstengegevens:
Als de zelfstandige bijvoorbeeld niet de inkomstenbelastingaangifte en jaarrekening over een voorgaand boekjaar inlevert, kan het inkomen niet worden vastgesteld. Worden de benodigde inkomstengegevens ook niet na een hersteltermijn aangeleverd? Dan kan de renteloze geldlening worden teruggevorderd.

Welke opeisingsgronden zijn er voor bedrijfskapitaal?

Bedrijfskapitaal is direct opeisbaar en kan worden teruggevorderd als:

- 1 de zelfstandige niet voldoet aan de rente en/of aflossingsverplichtingen;
- 2 de zelfstandige het bedrijfskapitaal niet besteedt aan de vastgelegde bestemming;
- 3 bij overdracht of beëindiging van het bedrijf of zelfstandig beroep;
- 4 er sprake is van surséance van betaling of faillissement;
- 5 de maximale periode van uitstel van rente en/of aflossing is benut; of
- 6 als de zelfstandige langdurig niet aan de betalingsverplichtingen kan voldoen.

1. Niet voldoen aan de rente en/of aflossingsverplichtingen

Als de zelfstandige niet voldoet aan de rente en/of aflossingsverplichtingen, kan de gemeente eventueel nog rentereductie verlenen, maar dan moeten wel de noodzakelijke gegevens voor het verlenen van rentereductie beschikbaar zijn.

Het advies is om in de aanmaningen (in de 1^e en in ieder geval in de 2^e) aan te geven dat de zelfstandige een gemotiveerd verzoek kan indienen om uitstel van aflossing en/of rente, als de zelfstandige op dat moment niet aan de betalingsverplichtingen kan voldoen.

2. Niet voldoen aan de bestemmingsverplichting van het bedrijfskapitaal

Bij de toekenning van bijstand in de vorm van bedrijfskapitaal moet in de toekenningsbeschikking worden vastgelegd waaraan de geldlening mag worden besteed. Ook wordt in de beschikking vermeld dat de lening kan worden opgeëist als deze niet conform bestemming is besteed. Het is dus belangrijk om een nauwkeurige beschrijving van de bestemming van het bedrijfskapitaal op te nemen in de toekenningsbeschikking.

De gemeente controleert aan de hand van bewijsstukken of de zelfstandige de lening aan de vastgelegde bestemming heeft besteed. Deze bewijsstukken moeten objectief en verifieerbaar zijn. Het gaat veelal om facturen waaruit kan worden afgeleid waaraan het geld is besteed, en om betaalbewijzen zoals bankafschriften, zodat kan worden nagegaan of de betreffende facturen daadwerkelijk zijn betaald.

Als uit de bewijsstukken blijkt dat de zelfstandige het bedrijfskapitaal niet (geheel) heeft besteed conform de vastgelegde bestemming, is dit een reden om (een deel van) de lening op grond van artikel 39 lid 2 onder a Bbz direct op te eisen en (eventueel) terug te vorderen. Het is ook mogelijk dat een deel van de geldlening niet is besteed, omdat de zelfstandige minder heeft geïnvesteerd of betaald dan beoogd. Ook dit kan een reden zijn om dit deel van de lening op te eisen en terug te vorderen.

3. Overdracht of beëindiging van het bedrijf of zelfstandig beroep

Wijziging van de bedrijfsvorm van bijvoorbeeld een eenmanszaak in een vof, kan worden beschouwd als een (gedeeltelijke) bedrijfsoverdracht. Als de intredende vennoot hoofdelijke aansprakelijkheid aanvaardt voor de nakoming van de verplichtingen, dan kan worden afgezien van het opeisen van de geldlening. Wel moet die hoofdelijke aansprakelijkheid worden vastgelegd in een gewijzigde akte van geldlening.

4. Surséance van betaling of faillissement

Als er wordt geconstateerd dat er sprake is van een faillissement of van surséance van betaling van de zelfstandige zelf, één van de vennoten uit het samenwerkingsverband waarmee het bedrijf wordt geëxploiteerd of de rechtspersoon zelf, kan de gemeente de lening direct opeisen en terugvorderen.

5. Maximale periode van uitstel van rente en/of aflossing is benut

Wanneer er al voor 3 periodes van maximaal één jaar uitstel van aflossing en/of rente is verleend (zoals genoemd in artikel 41 lid 2 Bbz), is de lening en eventueel achterstallige rente opeisbaar en kunnen deze worden teruggevorderd op grond van artikel 41 lid 4 Bbz en artikel 58 lid 2 onder b Pw.

6. Langdurig niet aan de betalingsverplichtingen voldoen

Als blijkt dat de zelfstandige langdurig niet aan de verplichtingen kan voldoen, dan zijn de lening en de eventuele achterstallige rente direct opeisbaar en kunnen worden teruggevorderd.

4.7 De terugvordering

Nadat de zelfstandige de aanmaning(en) heeft ontvangen, kan de gemeente overgaan tot opeisen en terugvorderen. Er zijn 3 mogelijkheden:

- 1 De zelfstandige betaalt tijdig terug binnen 6 weken na verzenddatum van het besluit. Hiermee is hij niet in verzuim.
- 2 Met de zelfstandige wordt een betalingsregeling overeengekomen. Hierbij is de zelfstandige nog wel in verzuim.
- 3 De zelfstandige betaalt niet terug binnen 6 weken na verzenddatum van het besluit en treft ook geen betalingsregeling binnen die 6 weken. Er is sprake van verzuim.

Wettelijke rente

Een teruggevorderd Bbz-krediet dat niet binnen 6 weken is terugbetaald is een bestuursrechtelijke geldschuld. Dat betekent dat het geen keuze is, maar een verplichting om wettelijke rente in rekening te brengen.

Nadat van de zelfstandige het bedrag is teruggevorderd en deze in verzuim is, is dus wettelijke rente verschuldigd. De zelfstandige moet deze rente betalen in de situatie dat er geen betalingsregeling is getroffen, maar ook als de betalingsregeling er wél is. De wettelijke rente is 2%. Dit is de rente die sinds 1 januari 2015 geldt voor consumententransacties.

Invordering

Als de zelfstandige niet binnen 6 weken na verzenddatum van het besluit terugbetaalt en ook geen betalingsregeling treft binnen die 6 weken, moet de gemeente nogmaals een aanmaning sturen. De zelfstandige heeft nu nog 2 weken (vanaf de verzenddatum) om het teruggevorderde bedrag te betalen. Doet hij dit niet, dan kan de gemeente de invorderingsprocedure starten. De invordering start met het uitvaardigen van een dwangbevel. Nadat het dwangbevel is verzonden kan de gemeente overgaan tot invordering.

Geen dwangbevel nodig bij verrekening

Er is geen dwangbevel nodig als de zelfstandige een uitkering van de gemeente ontvangt. Dan bestaat namelijk de mogelijkheid tot verrekening van de vordering met de uitkering. Hiervoor is geen dwangbevel nodig.

De gemeente kan een nabetaling uit een vaststelling leenbijstand verrekenen met een eerdere terugvordering (over een ander jaar) en met eventuele achterstallige betalingen die er zijn op een rentedragende geldlening. Bij verrekening moet de beslagvrije voet in acht worden genomen. Gaat het om een verrekening van een nabetaling? Dan gaat het níet om de beslagvrije voet in de maand van nabetaling waarin het verrekeningsbesluit is genomen, maar de beslagvrije voet in de periode waarover wordt nabetaald.

Wanneer is een dwangbevel wel vereist?

Een dwangbevel is vereist om over te kunnen gaan tot het leggen van beslag op inkomstenbronnen of bezittingen. Er kan beslag worden gelegd op uitkeringen, loon en/of andere periodieke uitbetalingen tot aan de beslagvrije voet. Dit wordt ook wel vereenvoudigd derdenbeslag genoemd. Als beslaglegging op inkomsten weinig soelaas biedt, kan via de gerechtsdeurwaarder beslag worden gelegd op bezittingen van de zelfstandige. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om over te gaan tot het uitwinnen van gevestigde zekerheden, zoals het pandrecht en/of de hypotheek.

5 Beleidsmatige mogelijkheden

In dit hoofdstuk komen enkele beleidsmatige vraagstukken aan bod die nu – in de periode tot het einde van de steunmaatregelen en erna – belangrijk zijn om als gemeente te (her)overwegen en (mogelijk opnieuw) vorm te geven. Dit hoofdstuk zal in een volgende versie van deze handreiking zijn aangevuld met meer beleidsvraagstukken.

5.1 Levensvatbaarheidsonderzoeken wel of niet uitbesteden

Tot 1 januari 2020 was het voor de gemeente mogelijk om de kosten van levensvatbaarheidsonderzoeken, mits die onderzoeken voldeden aan de vereiste criteria, te declareren bij het Rijk. Hierbij werd 90% van de kosten vergoed door het Rijk, zodat de gemeente netto maar 10% van de kosten voor een levensvatbaarheidsonderzoek hoefde te betalen. Met ingang van 1 januari 2020 is het niet meer mogelijk om de adviezen opgesteld door derden te declareren bij het Rijk. Voor gemeenten was (en is) dit een moment om te herijken en te bepalen hoe zij met de levensvatbaarheidsonderzoeken wil omgaan. Wordt er nog uitbesteed? En als dat zo is, welke criteria zijn dan van toepassing?

Omdat 90% van de kosten van door andere partijen uitgevoerde levensvatbaarheidsonderzoeken aan gemeenten werd vergoed, zorgde dit voor een sterk verminderde financiële motivatie om deze onderzoeken in eigen beheer te doen. De vergoeding droeg niet bij aan een doelmatige besteding van deze middelen. De middelen die voorheen door het Rijk werden besteed aan de levensvatbaarheidsonderzoeken zijn toegevoegd aan het gemeentefonds. Hiermee hebben gemeenten een grotere financiële vrijheid gekregen, waardoor de Bbz-regeling wellicht efficiënter kan worden uitgevoerd. De verdeling van de middelen voor levensvatbaarheidsonderzoeken is gebaseerd op de uitgaven hiervoor in 2018. Er is toen € 9,6 miljoen besteed aan de uitvoering van levensvatbaarheidsonderzoeken door derden. Deze middelen worden verdeeld over de gemeenten op basis van de verdeelsleutel voor de algemene kosten van de Participatiewet, dus niet op basis van historische uitgaven aan levensvatbaarheidsonderzoeken.

De middelen die voor het jaar 2020 voor levensvatbaarheidsonderzoeken zijn toegevoegd aan het gemeentefonds, zijn terug te zien in [de taakmutatie 2020](#). Hierbij moet de gemeentecode in het tabblad 'Lijfrenteopbouw' worden ingevuld. Vervolgens is dan in het tabblad 'Bbz-levensvatbaarheidsonderzoek' zichtbaar wat het budget is dat voor levensvatbaarheidsonderzoeken in 2020 is toegevoegd aan het cluster Werk & Inkomen.

Vanaf 2021 worden deze middelen ontschot toegevoegd aan het gemeentefonds. Hierdoor is niet meer te herleiden waarvoor de middelen zijn bestemd. Het advies is om hier waakzaam op te zijn, zodat deze middelen (minimaal) beschikbaar blijven voor de uitvoering van de Bbz-regeling. Ontschot betekent ook dat deze middelen vrij besteedbaar zijn voor het cluster Werk & Inkomen en niet hoeven te worden besteed aan levensvatbaarheidsonderzoeken. Ze kunnen bijvoorbeeld ook worden ingezet voor meer formatie bij de uitvoering van de Bbz-regeling.

Voor- en nadelen van in eigen beheer uitvoeren en uitbesteden

De voordelen van het in eigen beheer uitvoeren van het levensvatbaarheidsonderzoek zijn:

- De kosten van het levensvatbaarheidsonderzoek zijn lager.
- De doorlooptijd van de afhandeling van een aanvraag wordt (wellicht) verkort.

- De Bbz-consulenten ontwikkelen hun competenties en vaardigheden, het is een verrijking van de functie-inhoud.
- De gemeente wordt niet geconfronteerd met een advies waarin zij zich niet kan vinden (wat lastig is als er een afwijkend besluit wordt genomen en er bezwaar wordt gemaakt).
- Er is minder handling (kopiëren/doorsturen/bewaken van termijnen) als er geen post wordt doorgestuurd aan derden.

De nadelen van het levensvatbaarheidsonderzoek in eigen beheer doen zijn:

- De Bbz-consulent heeft beperkte kennis van het maken van een analyse van een aanvraag (bedrijfseconomisch, bedrijfskundig, branches, juridisch, etc.).
- Het vierogenprincipe of de second opinion ontbreekt.
- Er zijn mensen (capaciteit) voor nodig, en die capaciteit is niet altijd voldoende beschikbaar om deze taken ook uit voeren.

Overwegingen en mogelijkheden bij de keuze wel of niet uitbesteden kunnen zijn:

- Laat de consulenten coachen en bijscholen in het zelf doen van levensvatbaarheidsonderzoeken.
- Los het ontbreken van het vierogenprincipe op door een collega-consulent te laten tegenlezen of het onderzoek te laten toetsen door een kwaliteitsmedewerker.
- Breid de beschikbare capaciteit op de uitvoering van het Bbz uit. Een deel van de personeelsformatie is bijvoorbeeld te realiseren met de financiële middelen die voorheen aan levensvatbaarheidsonderzoeken werden uitgegeven.
- Als het alleen om een aanvraag levensonderhoud gaat, zet dan de kosten van een levensvatbaarheidsonderzoek af tegen de kosten van een uitkering. Is het dan de moeite waard om een dergelijk onderzoek te laten doen?
- Overweeg wat een onderzoek door derden toevoegt bij bijvoorbeeld een starter of bij een verlengingsaanvraag.

Vormvrij onderzoek

Het levensvatbaarheidsonderzoek is sinds 1 januari 2020 vormvrij. Dat betekent dat de gemeente bij uitbesteding zelf kan aangeven welke onderdelen in het adviesrapport worden opgenomen en welke niet. Dit geeft de gemeente de ruimte en vrijheid om zaken anders in te richten, zoals om:

- het budget dat oorspronkelijk was bedoeld voor levensvatbaarheidsonderzoeken (gedeeltelijk) op een andere wijze te benutten, mede afhankelijk van eigen expertise, capaciteit en ambities;
- criteria op te stellen in welke gevallen een levensvatbaarheidsonderzoek door een externe partij moet worden verricht;
- opnieuw te kijken naar de eisen (vorm, kwaliteit en prijsstelling) van een levensvatbaarheidsonderzoek dat door een externe partij wordt verricht. De herformulering geeft wellicht aanleiding om opnieuw te gaan aanbesteden.

5.2 Termijnen van uitkering bij een startende zelfstandige

Na de start van een bedrijf of zelfstandig beroep zal de zelfstandige meestal niet direct voldoende inkomen hebben. Daarom is het verstandig om het bedrijf of beroep een aantal maanden na de start te beoordelen op levensvatbaarheid. In het oude artikel 23 lid 3 onder a Bbz 2004 was tot 2020 vastgelegd dat de gemeente 6 maanden na aanvang van de bijstandsverlening onderzoekt of het bedrijf of zelfstandig beroep nog levensvatbaar is, en dit daarna nogmaals onderzoekt na een periode van respectievelijk 6 en 12 maanden.

De frequentie van het onderzoeken van de levensvatbaarheid van het bedrijf of beroep van een startende zelfstandige is sinds 1 januari 2020 een bevoegdheid van de gemeente. Die kan dus zelf bepalen voor welke termijn een uitkering aan een startende zelfstandige wordt toegekend.

Behalve het toekennen van een uitkering voor een bepaalde periode en dan een heronderzoek te doen, kan de gemeente de uitkering ook voor de gehele periode van 36 maanden toekennen, met hierin om de zoveel tijd een heronderzoek.

Voor de termijnen van heronderzoek en verlenging van de uitkering zijn er 2 mogelijkheden:

- leg de bevoegdheid tot het bepalen van de termijnen bij de individuele consultant; of
- gebruik een vaste richtlijn voor de termijnen, zoals de termijnen die voorheen in artikel 23 van het Bbz stonden.

Verlenging om redenen van medische of sociale aard

In het oude artikel 23 lid 3 onder a Bbz was tot 2020 ook vastgelegd dat de gemeente de levensvatbaarheid van het bedrijf of beroep onderzoekt als de uitkering na 36 maanden wordt verlengt om redenen van medische of sociale aard, en vervolgens telkens na een periode van 12 maanden weer onderzoekt.

Ook hierin heeft de gemeente nu vrijheid. Het advies is om de duur van de uitkering aan te passen aan de verwachte duur van het herstel van de zelfstandige. Is dat herstel niet binnen een periode van 12 maanden te verwachten, dan kan de gemeente de frequentie zoals deze was opgenomen in het oude artikel blijven hanteren. Verleen de algemene bijstand dan voor een periode van 12 maanden en voer na iedere 12 maanden een heronderzoek uit.

6 Digitalisering

Na afloop van de steunmaatregelen zoals de Tozo wordt een grote toename van het aantal aanvragen Bbz verwacht. Het is van belang om als gemeente goed voorbereid te zijn op deze toename en ook de aanvragen goed en versnelt te kunnen oppakken. PPO heeft daarom samen met GBI (onderdeel van VNG Realisatie) een digitaal aanvraagproces ingericht. Hiervan kunnen gemeenten gebruikmaken.

Er zijn 4 fasen in het aanvraagproces te onderscheiden:

1. Landelijke website Krijgikbbz.nl

Specifiek voor de fase voorafgaand aan de aanvraag is er een landelijke informatiewebsite beschikbaar: www.krijgikbbz.nl. Op deze website kunnen ondernemers een vragenlijst invullen om erachter te komen of ze in aanmerking komen voor het Bbz. De vragenlijst bestaat uit vragen om de doelgroep te bepalen en om vast te stellen dat er geen uitsluitingsgronden van toepassing zijn. De vragenlijst is geen aanvraagformulier. Na het invullen van de vragenlijst kunnen ondernemers hun postcode invullen. Op basis hiervan worden ze doorverwezen naar de website van de gemeente waar het Bbz kan worden. Krijgikbbz.nl wordt landelijk aangeboden aan ondernemers; gemeenten hoeven deze niet zelf aan te bieden op hun eigen website maar kunnen naar de webpagina verwijzen.

2. Aanvraagformulier (digitaal)

Via Krijgikbbz.nl wordt de ondernemer verwezen naar de informatiepagina over het Bbz en het (digitale) aanvraagformulier van de gemeente waarin hij woont. In de Toolkit van PPO zit een model (digitaal) aanvraagformulier. Op het aanvraagformulier kan de ondernemer de informatie die nodig is voor het indienen (en afhandelen) van een aanvraag invullen. Als de gemeente het aanvraagformulier (ook) digitaal aanbiedt, logt de ondernemer in met DigiD, vult het formulier in en ondertekent met DigiD. Het model-aanvraagformulier bevat ook een beknopte levensvatbaarheidstoets.

3. Afhandelroutes

Na de aanvraag zijn er 3 afhandelroutes mogelijk: een snelle (geautomatiseerde) beoordeling gericht op toekenning (de groene route), aanvragen die meer onderzoek vragen en waarbij er contact met de ondernemer moet worden gelegd (oranje), en een route waarbij de aanvraag volledig handmatig moet worden beoordeeld (rood).

Met behulp van vragen in het aanvraagformulier kunnen gemeenten vaststellen via welke route een aanvraag van een ondernemer kan worden afgehandeld.

De snelle, groene route kan bijvoorbeeld geschikt zijn voor gevestigde ondernemers die in 2019 een gezond bedrijf hadden, geen problematische schulden hebben, geen aanvullende inkomsten uit loondienst hebben, in een specifieke branche of sector werken, in 2021 Tozo ontvangen en alleen een aanvraag voor (6 maanden) levensonderhoud doen. De handmatige beoordeling (rode route) is nodig bij een startende ondernemer of iemand die een kredietaanvraag doet, bij een ondernemer die al langdurig niet in eigen onderhoud kan voorzien, die mogelijk problematische schulden heeft en/of in een specifieke branche of sector (zonder gunstige vooruitzichten) werkt.

De verschillende softwareleveranciers hebben hun pakketten inmiddels aangepast aan deze 3 routes of zullen dit mogelijk nog doen.

4. Na het besluit op de aanvraag

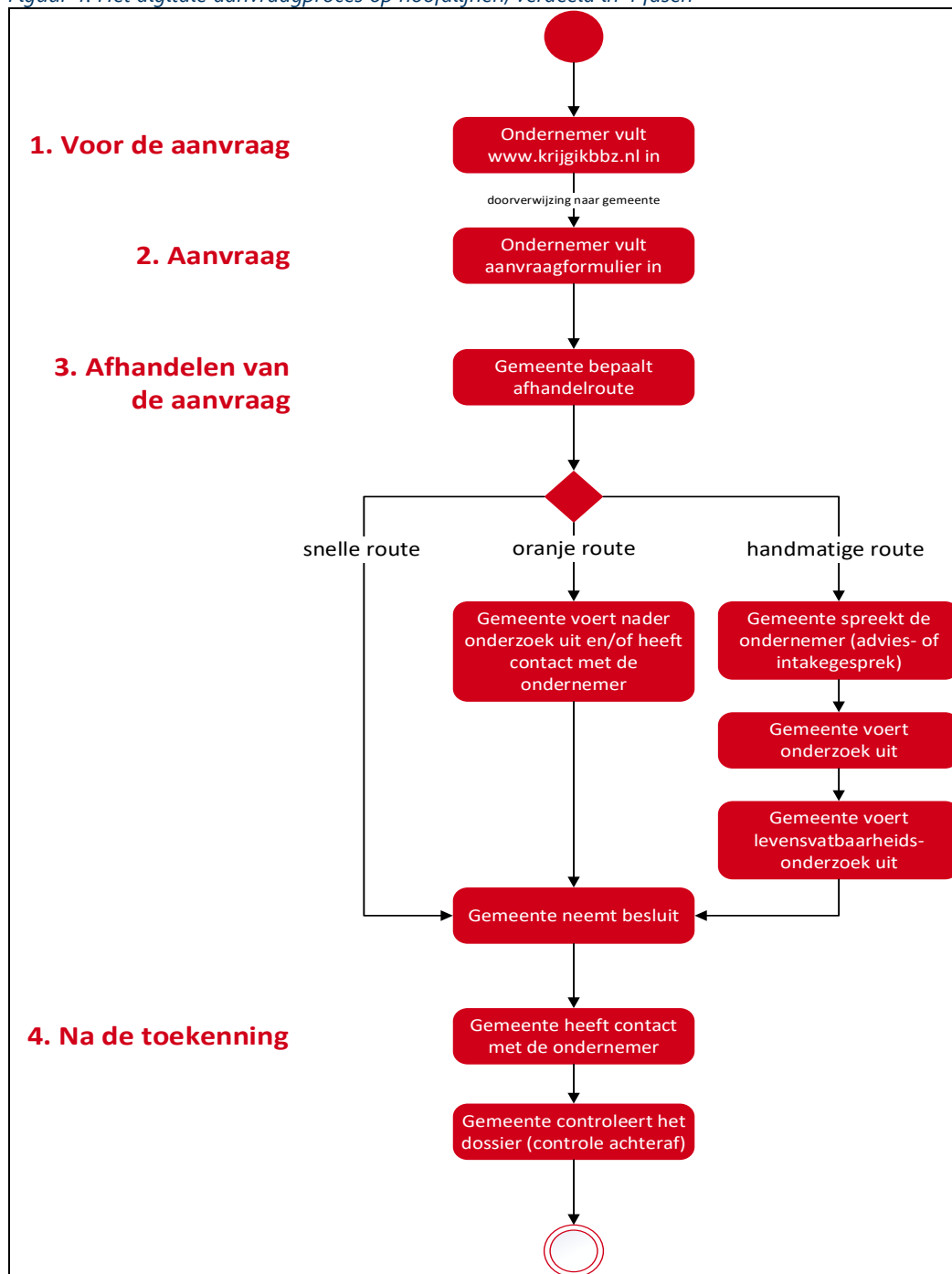
Het aanvraagproces is in principe afgerond nadat de gemeente een besluit op de aanvraag genomen heeft. Er zijn echter nog enkele zaken die gemeenten ná het besluit nog kunnen doen, deels afhankelijk van de aanvraag en de gekozen afhandelroute:

- Voer een (telefonisch) adviesgesprek met de ondernemer over zijn zakelijke/persoonlijke situatie, de levensvatbaarheid van de onderneming en de (aanvullende) benodigde ondersteuning.

- Voer wanneer daar aanleiding toe is (op basis van het gesprek of bij een vervolgaanvraag) een uitgebreider levensvatbaarheidsonderzoek uit naar de onderneming.
- Controleer waar nodig achteraf op basis van de signalen van het inlichtingenbureau en/of uit gemeentelijke (basis)registraties. Door deze controle worden onrechtmatigheid en fouten (en bijbehorende terugvorderingen) voorkomen.

Meer en actuele informatie over de digitalisering van het aanvraagproces staat op [de website van PPO](#).

Figuur 1: Het digitale aanvraagproces op hoofdlijnen, verdeeld in 4 fasen

Begrippenlijst

In deze handreiking worden veel begrippen gebruikt. Deze begrippen komen uit het Bbz of andere wetten. In deze begrippenlijst staat wat we met de gebruikte begrippen bedoelen.

Activa: bezittingen. Er bestaat onderscheid tussen vaste en vlottende activa:

Vaste activa: gebouwen en gespecialiseerde machines, maar ook financiële activa zoals aandelen vallen onder de vaste activa.

Vlottende activa: dit zijn o.a. voorraden die in het economische proces van de onderneming verbruikt worden. Dit kan per type onderneming verschillen. Onder vlottende activa vallen ook financiële activa zoals openstaande vorderingen (het geld dat debiteuren nog schuldig zijn aan de onderneming).

Ambtshalve: zonder dat er sprake is van een aanvraag. De uitkering ambtshalve aanvullen tot de jaarnorm betekent dat de gemeente dit zonder dat de zelfstandige hiervoor een aanvraag hoeft in te dienen kan doen.

Boekjaar: een jaar (12 maanden) waarover de ondernemer of boekhouder verslag doet van de resultaten van de onderneming. Een boekjaar loopt meestal gelijk aan een kalenderjaar.

Boekwaarde: de waarde waarvoor de activa en de passiva op de balans worden vermeld. De boekwaarde van een bedrijfspand is de waarde op de balans. Er kan verschil zijn tussen de boekwaarde en de actuele waarde.

Boekverlies: de actuele waarde is lager is dan de boekwaarde.

Boekwinst: de actuele waarde is hoger dan de boekwaarde.

Finale kwijting: Bij een schuldregeling met finale kwijting spreken de schuldeisers af om aan het einde van het traject - of bij een akkoord met een gedeeltelijke betaling ineens - hun nog openstaande vordering kwijt te schelden.

Forfaitair bedrag/forfaitair percentage: een vooraf vastgelegd bedrag of percentage dat in bepaalde situaties geldt. Er wordt bijvoorbeeld een vast bedrag aan vergoeding verstrekt of met een vast percentage gerekend, zonder naar de werkelijke kosten te kijken.

Jaarnorm: Dit is het bedrag dat aan een zelfstandige over een jaar kan worden toegekend, dat bestaat uit de algemene bijstandsnorm die voor belanghebbende van toepassing is, vermeerderd met bijzondere bijstand voor de woonkosten en premie die wordt voldaan tegen arbeidsongeschiktheid.

Natuurlijke ondernemingsvorm: in deze ondernemingsvorm wordt de zelfstandig ondernemer persoonlijk aansprakelijk gesteld voor alles wat er in en om het bedrijf gebeurt. De ondernemer is hoofdelijk aansprakelijk. Deze ondernemingsvorm wordt ook wel rechtsvorm zonder rechtspersoonlijkheid genoemd. Het gaat om een eenmanszaak, een vennootschap onder firma (vof), een maatschap of een commanditaire vennootschap (cv).

Periodiciteit: bij een Bbz-uitkering is er sprake van periodiciteit wanneer op het toetsmoment redelijkerwijs te verwachten is dat de uitkeringsgerechtigde ook in het komende jaar of meerdere latere jaren een beroep kan doen op de regeling vanuit een eerdere, eenzelfde oorzaak of dezelfde ontstaansgrond. Er is dan sprake van een periodieke uitkering (periodiciteit).

Preferentie en preferente vorderingen/schuldeisers: in een schuldsituatie is er vaak sprake van schulden bij meerdere schuldeisers. Voor deze schulden en schuldeisers geldt een wettelijke rangorde. Bij een schuldregeling krijgen preferente schuldeisers voorrang boven concurrente schuldeisers (van dezelfde rang). Preferente schuldeisers zijn o.a. de Belastingdienst, UWV en de gemeente.

Privaatrechtelijke ondernemingsvorm: in deze ondernemingsvorm staat de zelfstandig ondernemer los van het bedrijf en is niet persoonlijk (met privévermogen) aansprakelijk voor handelingen van het bedrijf. Het gaat o.a. om een besloten vennootschap (bv), een naamloze vennootschap (nv) of een coöperatie.

Rentereductie: terugbetaling van al betaalde rente. In het 1e en 2e boekjaar na de aanvraag van het bedrijfskapitaal (t+1 en t+2) moet de gemeente ambtshalve berekenen en besluiten of de ondernemer in aanmerking komt voor rentereductie.

Stakingswinst: dit is het verschil tussen de boekwaarde van een onderneming en de werkelijke waarde op het moment van overdracht of bedrijfsbeëindiging. De winst bestaat meestal uit de stille reserves in de bedrijfsmiddelen, fiscale reserves en goodwill.

Zekerheidsstelling: de zekerheid dat een lening kan worden terugbetaald omdat een derde (bank of persoon) garant of borg staat hiervoor (heet ook wel borgstelling), of door middel van een pand- of hypotheekrecht.

Colofon

Deze handreiking is geschreven door Stimulansz in opdracht van en in samenwerking met PPO Nederland.

De handreiking is onderdeel van het project 'Innovatie en professionalisering Bbz' dat PPO Nederland in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft ontwikkeld.

Auteurs

Richard van der Zanden
Annemieke Wildenburg

Meelezers

Rudi Neijenhuis
Jannie van den Berg
Martijn Evers
Wim Scholte
Karen Brouwers
Hans Heijer
Toon Kerkhof
Kitty van Gemert

Eindredactie

Annemieke Wildenburg (annemieke.wildenburg@stimulansz.nl)

Illustraties

Marjon Mertens
marjontekent.nl

PPO Nederland

info@pponederland.nl
074 241 5161
www.pponederland.nl

Stimulansz

info@stimulansz.nl
030 298 2800
www.stimulansz.nl

Over Stimulansz

Stimulansz is kennis- en adviespartner van gemeenten en levert praktische oplossingen die écht werken. We vertalen de theorie van wet- en regelgeving naar de werkvloer, waarbij we laten zien dat er meer mogelijk is in de regelgeving dan vaak wordt gedacht.

We adviseren en trainen beleidsmedewerkers, klantmanagers en andere professionals en doen dat met veel enthousiasme en betrokkenheid en vanuit een grote kennis van de praktijk. En we helpen mee aan het verbeteren van de bedrijfsvoering van uw organisatie.

Zo zit Stimulansz in het hart van alle werkprocessen met als doel de dienstverlening van gemeenten in het sociaal domein beter, en daarmee het leven van mensen die afhankelijk zijn van die dienstverlening, een stuk makkelijker te maken.

Benieuwd wat Stimulansz nog meer te bieden heeft?

Ga naar www.stimulansz.nl voor meer trainingen, kennis en advies.

Volg ons ook op social media:

